

**Departement Social Work
Afstudeerrichting Maatschappelijk Werk**

DECREET INTEGRALE JEUGDHULP

**Samenwerken met jeugdhulpverlening en politie omtrent
verontrustende opvoedingssituaties**

Door Sarah De Vos

**Eindwerk aangeboden tot het bekomen
van het diploma bachelor sociaal werk
(maatschappelijk assistent)**

**Hasselt
Academiejaar 2014- 2015**

**Departement Social Work
Afstudeerrichting Maatschappelijk Werk**

DECREET INTEGRALE JEUGDHULP

**Samenwerken met jeugdhulpverlening en politie omtrent
verontrustende opvoedingssituaties**

Door Sarah De Vos

**Eindwerk aangeboden tot het bekomen
van het diploma bachelor sociaal werk
(maatschappelijk assistent)**

**Hasselt
Academiejaar 2014- 2015**

Woord vooraf

Dit eindwerk werd verwezenlijkt dankzij de hulp en steun van een aantal personen die ik langs deze weg oprecht wil bedanken.

Allereerst wil ik mijn stagementor, Ann Hellinx, bedanken voor de tijd en energie die geïnvesteerd werden in de begeleiding van dit eindwerk.

Verder gaat mijn dank uit naar mijn eindwerkbegeleider, mevrouw Dehasque, om dit eindwerk in de juiste richting te sturen.

Daarnaast wens ik de geïnterviewden te bedanken voor hun tijd en professionele uitleg. Door de medewerkers van de jeugd en sociale politiedienst, CAW en CLB werd mijn praktijkonderzoek mogelijk gemaakt.

Ten slotte wil ik mijn vriend en ouders bedanken voor de raad en steun die ze me op elk moment hebben gegeven.

Inhoudsopgave

Woord vooraf	
Inhoudsopgave	3
Begrippenlijst	6
Inleiding	7
Deel 1: Situering van de stageplaats	9
1.1 Maatschappelijke situering	9
1.1.1 Binnen de politiezone	9
1.1.2 Integrale jeugdlandschap	10
1.2 Missie.....	10
1.3 Visie.....	11
1.4 Doelgroep	12
1.5 Werkingsprincipe.....	13
1.6 Besluit.....	14
Deel 2: Van Justitiële kindbescherming tot het decreet Integrale Jeugdhulp 2003-2014	15
2.1 Historiek: justitiële kindbescherming	15
2.1.1 De Wet op de kindbescherming 1912	15
2.1.2 De Wet op de bijzondere jeugdbijstand 1965	16
2.1.3 De bijzondere jeugdbijstand (1985-1990).....	17
2.1.4 Vanaf de jaren 1990	17
2.2 Decreet Integrale Jeugdhulp 2003- 2014: Doelstellingen decreet Integrale Jeugdhulp 2014	18
2.2.1 Doelstelling 1: Vermaatschappelijking van de zorg	19
2.2.2 Doelstelling 2: Tijdig toegang krijgen tot de jeugdhulp	20
2.2.2.1 Brede instap	20
2.2.2.2 Niet-rechtstreekse toegankelijke hulpverlening via toegangspoort	21
2.2.3 Doelstelling 3: Waarborgen van de continuïteit in de jeugdhulp.....	22
2.2.3.1 Contactpersoon aanmelder.....	23
2.2.3.2 Bemiddeling	23
2.2.3.3 Cliëntoverleg.....	24
2.2.4 Doelstelling 4: Gepast omgaan met verontrusting	24
2.2.4.1 Gemandateerde voorzieningen.....	25
2.2.5 Doelstelling 5: Crisisjeugdhulp aanbieden.....	26
2.2.5.1 Hoogdringendheid.....	26
2.2.5.2 Crisisjeugdhulp	27
2.2.6 Doelstelling 6: Participatie aan de jeugdhulp.....	28
2.3 Rechten in de jeugdhulp	28

2.4	Gerechtelijke procedure.....	29
2.4.1	Optreden politie.....	29
2.4.2	Optreden parket.....	29
2.5	Veranderingen omtrent de werking van de sociale dienst van de politie.....	31
2.5.1	Samenwerking met betrokken diensten.....	32
2.5.2	Beroepsgeheim.....	33
2.6	Besluit.....	33
Deel 3: Praktijkonderzoek.....		34
3.1	Onderzoeksmethode.....	34
3.2	Onderzoeksresultaten.....	36
3.2.1	Interview sociale dienst Politie Tongeren/Herstappe met Ann Hellinx.....	36
3.2.1.1	Algemene visie omtrent het decreet.....	36
3.2.1.2	Veranderingen binnen de organisatie.....	36
3.2.1.3	Bedenkingen.....	37
3.2.1.4	Conclusie efficiëntie.....	37
3.2.2	Interview Hoofdinspecteur Eddy Houben Politie Tongeren/Herstappe.....	38
3.2.2.1	Algemene visie omtrent het decreet.....	38
3.2.2.2	Veranderingen binnen de organisatie.....	38
3.2.2.3	Bedenkingen omtrent het decreet.....	39
3.2.2.4	Conclusie efficiëntie.....	39
3.2.3	Interview CAW.....	40
3.2.3.1	Algemene visie omtrent het decreet.....	40
3.2.3.2	Veranderingen binnen de organisatie.....	40
3.2.3.3	Bedenkingen omtrent het decreet.....	41
3.2.3.4	Conclusie efficiëntie.....	41
3.2.4	Interview CLB.....	42
3.2.4.1	Algemene visie omtrent het decreet.....	42
3.2.4.2	Veranderingen binnen de organisatie.....	43
3.2.4.3	Bedenkingen omtrent het decreet.....	43
3.2.4.4	Conclusie efficiëntie.....	44
3.3	Conclusie.....	44
Deel 4: Kritische visie.....		46
4.1	Werking omtrent verontrustende opvoedingssituaties.....	46
4.2	Beroepsgeheim – samenwerking – doorverwijzing.....	47
4.3	Crisisjeugdhulp.....	49
4.4	Besluit.....	50
Algemeen besluit.....		51

Bronvermelding..... 52

Begrippenlijst

A-document	aanmeldingsdocument bij de intersectorale toegangspoort
APO	autonoom politieel onderzoek
CAP	centraal informatie en aanmeldingspunt
CAW	centrum algemeen welzijnswerk
CGG	centrum geestelijke gezondheidszorg
CKG	centrum kindzorg en gezinsondersteuning
CLB	centrum leerlingenbegeleiding
IRPC	intersectorale regionale prioriteitencommissie
K&G	kind en gezin
M-document	motivatie-document bij de gemandateerde voorzieningen
MDT	multidisciplinair team
MANO	maatschappelijke noodzaak
MOF	misdrijf omschreven feit
OCJ	ondersteuningscentra jeugdzorg
POS	problematische opvoedingssituatie
SJD	sociale dienst gerechtelijke jeugdhulp
VK	vertrouwenscentra kindermishandeling
VAPH	Vlaams agentschap voor personen met een handicap
VOS	verontrustende opvoedingssituatie

Inleiding

“De omstandigheden zijn voortdurend aan verandering onderhevig, en omdat onze gedachten steeds bij een nieuwe toestand dienen aan te sluiten, moet dit bestudeerd worden.” (Mao Tse Toeng, z.d.)

Vanuit deze gedachte gaan we nader in op de onderzoeksvraag: “Zorgt de brede instap van het decreet Integrale Jeugdhulp voor een efficiëntere werking inzake een verontrustende opvoedingssituatie vanuit een politieel perspectief?”

Het decreet Integrale Jeugdhulp trad reeds in werking op 1 maart 2014. Aangezien dit een nieuwe tendens is en nauwelijks nader onderzocht kon worden, werd er gekozen voor dit onderwerp. Het was een enorme uitdaging om na één jaar na te gaan hoe efficiënt de brede instap is in het nieuwe jeugdlandschap. Daarnaast werd de evolutie van het decreet Integrale Jeugdhulp verder uitgeklaard.

In deel 1 wordt er een voorstelling gegeven van de stageplaats, zijnde de sociale dienst van de politie Tongeren/Herstappe. Deze stageplaats zal bekeken worden vanuit een maatschappelijke situering binnen de politiezone en de Integrale Jeugdhulp. Tevens worden de missie en visie uitgelegd en wordt er tot slot ingegaan op de doelgroep en werkingsprincipes.

Vervolgens zal er in deel 2 de werking omtrent het nieuwe decreet Integrale Jeugdhulp nader bekeken en getoetst worden aan de vroegere werking. Er zal een overzicht gegeven worden over hoe de jeugdbescherming is ontstaan en geëvolueerd. Daarnaast zullen de verschillende doelstellingen van het decreet uitgelegd en getoetst worden aan de hand van de stageplaats.

Daaropvolgend zal er in deel 3 een antwoord gezocht en geformuleerd worden op de onderzoeksvraag. Dit zal gebeuren aan de hand van interviews. Aangezien de sociale dienst van de politie vooral doorverwijst naar de brede instap, zullen betrokken instanties geïnterviewd worden omtrent de onderzoeksvraag en zal hiervan een analyse weergegeven worden.

Aansluitend wordt er in deel 4 een kritische visie weergegeven omtrent verschillende aspecten. Deze aspecten houden in: werking omtrent verontrustende opvoedingssituaties, het beroepsgeheim, de samenwerking en doorverwijzing betreffende de brede instap en werking omtrent crisissituaties.

Tot slot zijn er enkele praktijkgegevens terug te vinden in de bijlagen. Deze praktijkgegevens betreffen een aanvulling omtrent de rode draad van dit eindwerk.

Deel 1: Situering van de stageplaats

Vooraleer er een antwoord kan gegeven worden op de vraag of de brede instap van het decreet Integrale Jeugdhulp voor een efficiëntere werking inzake een verontrustende opvoedingssituatie zorgt vanuit een politieel perspectief, is het noodzakelijk dat er eerst een voorstelling gegeven wordt van de stageplaats, zijnde de sociale dienst van de politie Tongeren/Herstappe. Naast een maatschappelijke situering worden de visie en missie van de sociale dienst uitgelegd. Ten slotte wordt er dieper ingegaan op de doelgroep en werkingsprincipes van de sociale dienst. Zodoende wordt er een algemeen beeld gecreëerd van de sociale dienst. Vanuit dit perspectief zal dan de Integrale Jeugdhulp, de brede instap en VOS verder bekeken worden.

1.1 Maatschappelijke situering

1.1.1 Binnen de politiezone

De politiezone Tongeren/Herstappe is verdeeld in een eerste- en tweedelijnsdienst. De eerstelijnsdienst staat onder leiding van korpschef Verlact en commissaris Duchateau en bestaat uit het interventieteam, de lokale recherche, de wapendienst, dienst logistiek en de APO-dienst. APO staat voor autonoom politieel onderzoek.

De tweedelijnsdienst staat onder leiding van commissaris Byloos en houdt in: de verkeersdienst, wijkdienst, jeugd en sociale dienst en de informaticadienst. De sociale dienst is terug te vinden onder de rubrieken jeugd en sociaal en het is een dienst die zorg biedt voor iedereen. Het is een toegankelijke, preventieve, curatieve en extramurale zorg. Het is dus een drempelverlagende dienst die zich inzet om een probleem op te lossen, via het subsidiariteitsprincipe, binnen de vertrouwde omgeving van de cliënt en op professioneel niveau.

De dienst zet zich voornamelijk in voor slachtoffers van misdrijven. Daarnaast zet deze dienst zich ook specifiek in voor minderjarigen. Door het nieuwe decreet is dit onderdeel belangrijker geworden. In elke situatie waar er kinderen zijn, wordt er een onderzoek gedaan naar de opvoedings- en leefomstandigheden in het belang van het kind. Indien nodig kan er ingegrepen worden, zodat kinderen of jongeren geen slachtoffers worden van de situatie.

1.1.2 Integrale jeugdlandschap

De sociale dienst van de politie Tongeren/Herstappe is een eerstelijns hulpverlening. Dit houdt in dat de sociale dienst een toegankelijk aanspreekpunt is binnen de hulpverlening. In samenspraak met de cliënt bekijken ze of verdere hulpverlening aangewezen is en desgevallend verwijzen ze door naar instanties binnen de brede instap van het integrale jeugdlandschap. De sociale dienst werkt nauw samen met deze instanties. Onder de brede instap wordt verstaan: het CLB, Kind en Gezin, CAW. De sociale dienst treedt tevens op in crisissituaties en zal daarbij een afweging maken om de minderjarigen zo goed mogelijk door te verwijzen. De maatschappelijk assistent kan dus enkel doorverwijzen naar rechtstreeks toegankelijke hulpverlening, namelijk de brede instap, instanties die instaan voor probleemgebonden hulp zoals een CGG,...

De maatschappelijk assistent staat in contact met het parket. Het parket kan wel doorverwijzen naar de niet rechtstreeks toegankelijke hulpverlening en de gemandateerde voorzieningen. Dus indien er zich een ingrijpende hulpverlening opdringt, zal het parket kunnen doorverwijzen naar deze instanties.

1.2 Missie

De missie van de sociale dienst is om haar cliënten wegwijs te maken in de hulpverlening. De politie wordt dagelijks geconfronteerd met verschillende probleemsituaties, waarbij mensen vaak nood hebben aan een goed gesprek. Vanaf dat moment zal de politiedienst doorverwijzen naar de sociale dienst. De maatschappelijk assistent zal een luisterend oor bieden voor het verhaal van de cliënt. Naargelang de daaruit vloeiende prognoses kan er samen met de cliënt naar een aanbod van hulpverlening worden gezocht.

Vervolgens zullen de mogelijkheden bespreekbaar gemaakt worden, en indien mogelijk de eerste contacten met de concrete hulpverlening worden gelegd. De contacten met de hulpverlening verlopen meestal door middel van doorverwijsformulieren of telefonisch contact. Nadat de sociale dienst contact opgenomen heeft met de hulpverleningsinstantie, zal deze instantie contact leggen met de cliënt om hulpverlening op te starten. Op deze manier kan de drempelvrees van de cliënten overwonnen of geminimaliseerd worden, waarbij zij sneller de stap zullen zetten naar de hulpverlening. Dit is echter niet altijd het geval. Het is uiteraard afhankelijk van de hulpverleningsinstantie. Elke hulpverleningsinstantie beschikt over een eigen werkwijze, waardoor het kan voorvallen dat de cliënten zelf contact met hen dienen op te nemen.

De taken van de maatschappelijk assistent zijn opvang, luisteren, informeren en gericht doorverwijzen. Zowel volwassenen als jongeren kunnen er met hun vragen terecht. Deze dienst staat echter niet in voor een langdurige begeleiding. (*Missie sociale dienst geraadpleegd op 18 november 2014, <http://www.lokalepolitie.be/5413/onze-diensten/sociale-dienst.html>*)

De sociale dienst verzorgt tevens de opvang van slachtoffers. Die opvang geschiedt volgens de wettelijke bepalingen. Deze houdt in dat er allereerst opvang dient voorzien te worden voor slachtoffers. Daarnaast volgt de praktische, emotionele en informatieve bijstand van de maatschappelijk assistent. Hieromtrent dient een proces-verbaal opgesteld te worden door bevoegde politiemensen. Ten slotte volgt er een hercontactname met het slachtoffer door de maatschappelijk assistent. De sociale dienst is namelijk de brugfunctie tussen de gerechtelijke instanties, hulpverleningsinstanties en de cliënt. Kortom, ze zorgen voor opvang, praktische en emotionele bijstand, informatie en gerichte doorverwijzing indien noodzakelijk. (*Slachtofferbejegening in de geïntegreerde politie. (z.d.). Omzendbrief. Minister van Binnenlandse Zaken.*)

1.3 Visie

De sociale dienst probeert de cliënt zo goed mogelijk door te verwijzen door samen te werken met andere diensten. Ze willen er voor zorgen dat de cliënt bij de juiste instantie terecht komt, zodat er tevredenheid kan ontstaan over de doorverwijzing. Een goede doorverwijzing is belangrijk binnen een hulpverleningstraject. De sociale dienst probeert de contacten met andere instanties te onderhouden, zodat de kwaliteit van de hulpverlening gegarandeerd kan worden.

1.4 Doelgroep

Algemeen bestaat de doelgroep uit slachtoffers van misdrijven, slachtoffers en verdachten van partnergeweld, gezinnen in een VOS-situatie, minderjarigen, minderjarigen bij crisis en dit binnen de politiezone Tongeren/Herstappe.

De sociale dienst staat algemeen in om slachtoffers een eerste opvang te bieden en gericht door te verwijzen, zodat de slachtoffers op die manier hun verwerkingsproces kunnen beginnen. Het gaat dan om slachtoffers van alle misdrijven die kunnen voorvallen, zoals een inbraak, slagen en verwondingen, enzovoort. Niet alleen slachtoffers, maar ook verdachten van partnergeweld, komen in aanmerking voor hulpverlening. Hier wordt vooral gekeken of beide partijen bereid zijn, samen of apart, de stap naar hulpverlening te zetten. De maatschappelijk assistent probeert een juiste afweging te maken om gericht te kunnen doorverwijzen. De hulpverlening die aangereikt wordt, bevindt zich op verschillende domeinen: psychosociaal, juridisch, administratief,...

Gezinnen in een VOS-situatie zijn meestal gezinnen waarvan de gezinsleden hun leefpatroon duidelijk verschilt met dit van een doorsnee gezin. Bijvoorbeeld serieus afwijkende gedragingen en moeilijkheden op sociaal en financieel vlak. Zelfs minderjarigen, jongeren onder de 18 jaar, die op één of andere manier met de politie in aanraking komen. De meest voorkomende gevallen zijn spijbelen, onbuigzaamheid, weglopen, druggebruik, enzovoort.

Bij crisisinterventie zijn het al die personen die emotioneel dienen bijgestaan te worden. Een voorbeeld hiervan is een slechtnieuwsmelding, acute VOS-situatie,...

De doelgroep is heel uiteenlopend. In het kader van mijn eindwerk wordt er echter toegespitst op de doelgroep jongeren. Het gaat dan om jongeren die zich mogelijks in een VOS (verontrustende opvoedingssituatie) bevinden.

Een VOS wordt aanzien als een situatie waarin de ontwikkeling van de minderjarige bedreigd wordt op verschillende domeinen. Het gaat dan om de psychische, fysieke of seksuele integriteit van de minderjarige of mogelijk meer leden van het gezin. Op die manier komen ook de affectieve, morele, intellectuele of sociale ontplooiingskansen in het gedrang, waardoor het aanbieden van jeugdhulpverlening maatschappelijk noodzakelijk kan zijn.

(Decreet Integrale Jeugdhulp – verontrustende opvoedingssituaties. (2014). Dienstnota 11/2014. Tongeren: Parket)

1.5 Werkingsprincipe

De sociale dienst komt vooral in contact met minderjarigen als het gaat om jongeren die spijbelgedrag vertonen, zich in een verontrustende situatie bevinden, minderjarigen die slachtoffer geworden zijn of een misdrijf gepleegd hebben. Meestal krijgen ze een melding van de politiedienst of het parket wanneer er sprake is van een verontrustende situatie.

In verband met spijbelgedrag kan het eveneens de school zijn die hiervan melding doet. Deze contacten verlopen via de schoolagent, namelijk de maatschappelijk assistent. Deze taak werd haar toegewezen, aangezien ze goede contacten heeft met de verschillende scholen binnen de zone. Het spijbelgedrag kan ook aangemeld worden vanuit het parket, maar dit gebeurt minder vaak. De maatschappelijk assistent zal een onderzoek doen omtrent de leefsituatie van de minderjarige. De ouders en de minderjarige worden in verband met het spijbelgedrag verhoord en zullen gedurende een maand opgevolgd worden. Meestal stopt dan het spijbelgedrag. Indien het spijbelgedrag zich toch blijft herhalen, zal het parket hier verder gevolg aan geven. Spijbelen valt echter niet binnen de regelgeving van de Integrale Jeugdhulp en dient nog volgens de regels van het oude decreet geregeld te worden.

In verband met de verontrustende situatie komt er meestal via een kantschrift een melding van het parket. Vanaf dan dient er binnen een redelijke termijn een onderzoek gedaan te worden omtrent de opvoedings- en leefomstandigheden door de maatschappelijk assistent. De bevindingen omtrent dit onderzoek worden dan terug overgemaakt aan het parket, die eventueel verdere stappen kan ondernemen.

Normaal gezien behoort dit tot het takenpakket van de Jeugd en Sociale politiedienst. Dit betreft een ondersteuningsdienst die voornamelijk bij sociale conflicten of problematiek aangaande minderjarigen ondersteuning biedt aan de overige functionaliteiten. (*Jeugd en sociale politiedienst*. Geraadpleegd op 20 februari 2015, via <http://www.lokalepolitie.be/5389/home/41-JSPD/85-JSPD.html>)

In Tongeren is er geen echte Jeugd en Sociale dienst aanwezig en daarom worden deze onderzoeken gevoerd door de maatschappelijk assistent en een hoofdinspecteur. Samen voeren ze dan een onderzoek omtrent een VOS.

Wat betreft het slachtofferschap van een minderjarige wordt er altijd doorverwezen naar de rechtstreeks toegankelijke hulpverlening. De sociale dienst van de politie is een eerstelijns hulpverlening en dient de hulpvraag te verhelderen en gericht door te verwijzen in samenspraak met het slachtoffer.

In het geval dat de minderjarige een misdrijf omschreven feit (MOF) heeft gepleegd, wordt er een proces-verbaal opgesteld en overgemaakt aan het parket, die op haar beurt beslist wat er verder zal gebeuren. Het parket kan dan zelf stappen ondernemen om de jongeren door te verwijzen naar een hulpverleningsinstantie of naar de jeugdrechter.

1.6 Besluit

De sociale dienst van de politie Tongeren/Herstappe fungeert als drempelverlagende hulpverleningsinstantie binnen deze politiezone. Het takkenpakket is onderverdeeld in slachtofferbejegening en jeugdzaken. De finaliteit van beide is hetzelfde, namelijk een correcte inschatting maken, zodat de cliënten hun weg vinden in het hulpverleningslandschap. Binnen het decreet Integrale Jeugdhulp staat de sociale dienst aan de basis. Van hieruit worden vaak verontrustende situaties gesignaleerd en gebeurt de eerste stap naar de verdere hulpverlening. Het is daarom belangrijk dat men een juiste afweging maakt en een correcte doorverwijzing uitvoert naar de brede instap. Dit wordt verder uitgewerkt in deel 2 samen met een algemene schets van het decreet Integrale Jeugdhulp.

Deel 2: Van Justitiële kinderscherming tot het decreet Integrale Jeugdhulp 2003-2014

Aangezien de werking van het nieuwe decreet Integrale Jeugdhulp getoetst wordt aan de vroegere werking, wordt er in dit deel een overzicht gegeven van het ontstaan en de evolutie van de jeugdbescherming. De verschillende doelstellingen van het decreet worden tevens uitgelegd en getoetst aan de werking binnen de stageplaats.

Op deze manier wordt er meer inzicht verkregen in de werking van het nieuwe decreet. De daaruit voortvloeiende veranderingen in vergelijking met de vroegere werking worden ten slotte in kaart gebracht.

2.1 Historiek: justitiële kinderscherming

2.1.1 De Wet op de kinderscherming 1912

Rond 1890 waren de cijfers omtrent jeugdcriminaliteit erg hoog en dit probleem diende aangepakt te worden. Daarom werd op 15 mei 1912 de Wet op de kinderscherming goedgekeurd door het parlement. Dit hield in dat jongeren die een misdrijf zouden plegen, voortaan voor een jeugdrechtbank zouden verschijnen, want vanaf dat moment behoorde jeugddelinquentie niet langer tot het klassieke strafrecht. (*Vogels, 2009*)

De strafrechtelijke meerderjarigheid werd bepaald op zestien jaar. Indien de jongere de leeftijd van zestien nog niet bereikt zou hebben, was het strafrecht niet van toepassing op hen. Dus kon men ook niet meer spreken van een misdrijf. Het werd namelijk anders benoemd. Men sprak toen in dat geval over een MOF, als misdrijf omschreven feit. (*Verschuere, 2010*)

Als de jongere een MOF had gepleegd, dan verscheen hij of zij voor een jeugdrechter. Aangezien er geen sprake kon zijn van een misdrijf, kon er ook geen sprake zijn van een straf. De jeugdrechter kon enkel maatregelen opleggen tot bewaking, behoeden en opvoeding van de jongeren. Tevens kreeg hij de bevoegdheid om op te treden als het kind 'sociaal niet wenselijk' gedrag vertoonde dat tot criminaliteit kon leiden.

Deze wet beperkte ook het ouderlijk gezag. De jeugdrechter kon de ouders ontzetten uit hun ouderlijke macht, indien ze waren veroordeeld voor aanranding, verkrachting, aanzetting tot ontucht van kinderen, abortus of kindermoord. Het kwam erop neer dat als de belangen van kind, ouder en samenleving niet meer op één lijn zaten, met name dat de ouders een deel van het probleem vormden, de ouders uit hun ouderlijke macht gezet konden worden. (Vogels, 2009)

2.1.2 De Wet op de bijzondere jeugdbijstand 1965

De wet op de kindbescherming bewees haar nut, maar toch waren er hiaten aanwezig. Hulpverlening kon enkel via het gerechtelijke apparaat worden ingeschakeld en door de beperkte bevoegdheid van de rechter kon er pas opgetreden worden op het moment dat er daadwerkelijk iets misliep. Hetzij door de minderjarige, hetzij door de ouders.

Hierdoor is de nieuwe wet met betrekking tot de bijzondere jeugdbijstand tot stand gekomen. In deze wet primeerden de begrippen 'het belang van het kind' en 'kind in gevaar'. Er werd bij het nemen van beslissingen vanuit het belang van het kind gekeken. Het werd dan ook de taak van de maatschappij om kinderen te beschermen. Maar ook wanneer een kind in gevaar zou zijn, kon de jeugdrechter onmiddellijk ingrijpen in plaats van een afwachtende houding te moeten aannemen. (Vogels, 2009)

In deze wet werd ook de strafrechtelijke meerderjarigheid opgetrokken naar achttien jaar. In uitzonderlijke gevallen kon de jeugdrechter een jongere van minstens zestien jaar doorverwijzen naar de gewone rechtbank. Deze uitzondering werd 'uithandengeving' genoemd.

Ook een belangrijke vooruitgang was dat jeugddelinquentie niet langer centraal stond. Men ging meer rekening houden met de omgeving van de jongere. Hier kwam bij dat iedereen de bevoegdheid kreeg om te melden wanneer een kind zich in een gevaarsituatie bevond.

Er werd ook de nadruk gelegd om maatregelen te nemen gericht op het gezin en de omgeving. Er moest al het mogelijke gedaan worden, zodat het kind niet uit huis moest geplaatst worden. Het subsidiariteitsprincipe kwam hier naar boven, waardoor men moest kiezen voor de minst ingrijpende maatregel. De jeugdrechter kreeg hierdoor meer mogelijkheden om de ontzetting uit de ouderlijke macht te vermijden.

2.1.3 De bijzondere jeugdbijstand (1985-1990)

Tijdens de Staatshervorming van 1980 werd de uitvoering van de maatregelen overgedragen aan de gemeenschappen. De Vlaamse overheid koos er resoluut voor om het geheel van haar bevoegdheden onder te brengen in het concept bijzondere jeugdzorg. (*Verschuere, 2010*)

De opdracht van het nieuwe decreet in 1990 omtrent bijzondere jeugdbijstand bestond eruit om een algemeen preventief beleid te voeren en een individuele hulpverlening te organiseren. De doelstelling van het algemeen preventief beleid was om vroeg genoeg in te grijpen zodat een problematische opvoedingssituatie kon voorkomen worden. (*Verschuere, 2010*)

Het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg bestaat sinds 1990 ook uit een bureau voor bijzondere jeugdbijstand en een preventiecel. Het bureau behartigt de individuele hulpverlening, de preventiecel de projecten omtrent algemene preventie. (*Vogels, 2009*)

Vanaf dat moment werd de hulpverlening volgens de volgende krachtlijnen georganiseerd: scheiding van vrijwillige en gerechtelijke hulpverlening, meer rechten voor jongeren, subsidiariteitsbeginsel, differentiatie van het hulpverleningsaanbod en gezinsgerichte werking. (*Vogels, 2009*)

2.1.4 Vanaf de jaren 1990

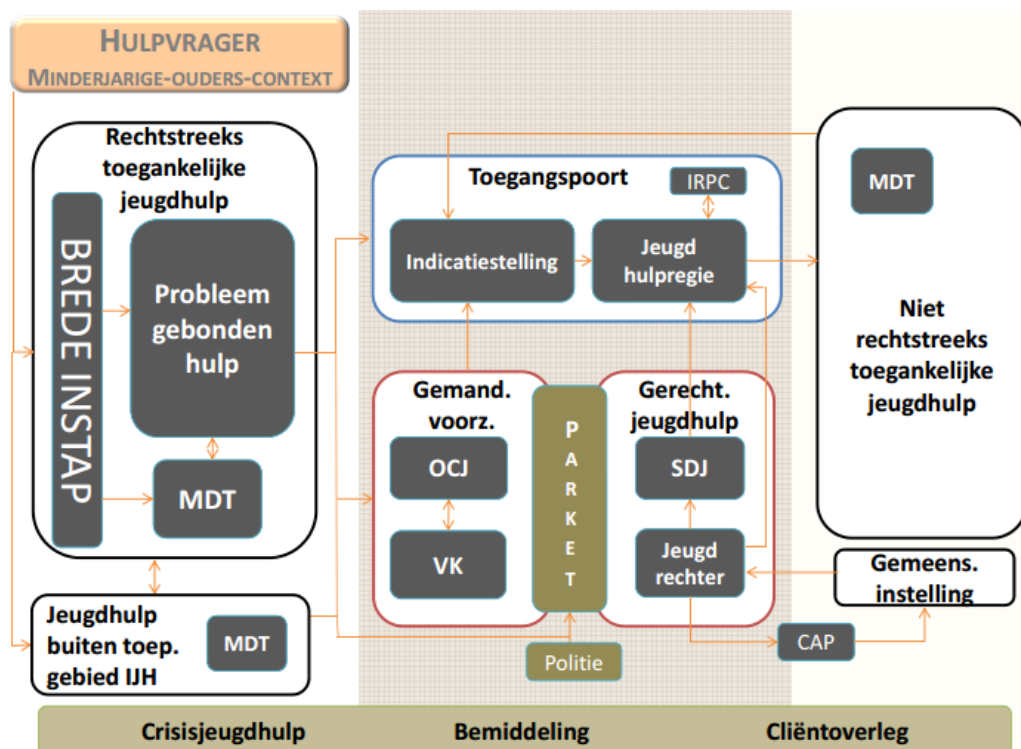
Dankzij de decreten van 1985 en 1990 werd er stabiliteit gecreëerd in de regelgeving. Door de verlaagde meerderjarigheidleeftijd konden jongeren vanaf 18 jaar niet meer terecht bij de bijzondere jeugdbijstand. Het aantal jongeren dat hulp inriep van de bijzondere jeugdbijstand bleef dalen. (*Vogels, 2009*)

Tijdens de tweede helft van de jaren negentig werd al snel duidelijk dat de principes van deze decreten niet houdbaar zouden zijn. Gezinnen met opvoedingsproblemen werden geconfronteerd met een zeer ingewikkeld, divers en omvangrijk hulpaanbod. Door deze situatie werd het recht op de juiste hulp belemmerd. Hierdoor steeg het aantal jongeren voor hulp in 1995 terug. (*Vogels, 2009*)

Aangezien men hieromtrent stappen moest ondernemen, is het nieuwe decreet inzake Integrale Jeugdhulp tot stand gekomen in 2003. Vervolgens worden de richtlijnen van dit decreet samen uitgelegd met de nieuwe doelstellingen van het decreet Integrale Jeugdhulp 2014.

2.2 Decreet Integrale Jeugdhulp 2003- 2014: Doelstellingen decreet Integrale Jeugdhulp 2014

De uitwerking omtrent het nieuwe jeugdlandschap werd herhaaldelijk uitgesteld. De voornaamste factor hieromtrent was de uitwerking van de intersectorale toegangspoort. De intersectorale toegangspoort dient transparant en eenvormig te zijn en biedt de mogelijkheid om hulp uit verschillende sectoren te combineren. Het is de bedoeling dat de meest ingrijpende hulpverlening bestemd wordt voor diegene, die er het meeste nood aan heeft. Eerst was er sprake van 2006, later van 2008 en 2009 en tot slot trad het decreet in werking op 1 maart 2014. Aan de hand van de verschillende doelstellingen en het schema van het nieuwe jeugdlandschap wordt de werking van dit decreet uitgelegd en de nieuwe krachtlijnen vergeleken met de vorige werking.

(Schema decreet Integrale Jeugdhulp. [online afbeelding]. Gedownload op 23 april 2015, via <http://wvg.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/jeugdhulp/jeugdhulp/landschap>)

2.2.1 Doelstelling 1: Vermaatschappelijking van de zorg

Met de eerste doelstelling wil men bereiken dat de hulpvrager een duidelijk overzicht krijgt van het hulpverleningsaanbod, zodat hij bij de juiste instantie terecht komt en het gevoel krijgt dat hij zich op de juiste plaats bevindt. (*De krachtlijnen van het nieuwe decreet.*

Geraadpleegd op 22 oktober 2014,

<http://www.steunpuntjeugdhulp.be/.../Krachtlijnen%20nieuwe%20decreet.pdf>)

Aangezien de jongerenhulpverlening te veel versnipperd en verkokerd is, kan de jongere geen zicht krijgen op welke instantie hem het beste kan bijstaan. De hulpverlening is vaak afhankelijk van de plaats waar de hulpvrager het eerst gaat aankloppen. Ze gaan dan vanuit de visie van de organisatie helpen of doorverwijzen. Bijgevolg zal de cliënt mogelijks geen gepaste hulp krijgen, ofwel telkens opnieuw doorverwezen worden. Hierdoor zal hij telkens opnieuw zijn verhaal moeten doen aan andere hulpverleners. Bij elke doorverwijzing neemt de kans op frustraties en de mogelijkheid dat de cliënt zal afhaken toe. Het is belangrijk dat de hulpverlening naadloos gebeurt. Er moet dus sprake zijn van een goede samenwerking tussen de verschillende hulpverleningsinstanties en een goede en correcte doorverwijzing.

In Vlaanderen dient men zowel de hulpverlening verder te ontwikkelen als de bestaande hulpverlening te reorganiseren en te re-integreren. Hierdoor is het nieuwe decreet omtrent Integrale Jeugdhulp tot stand gekomen.

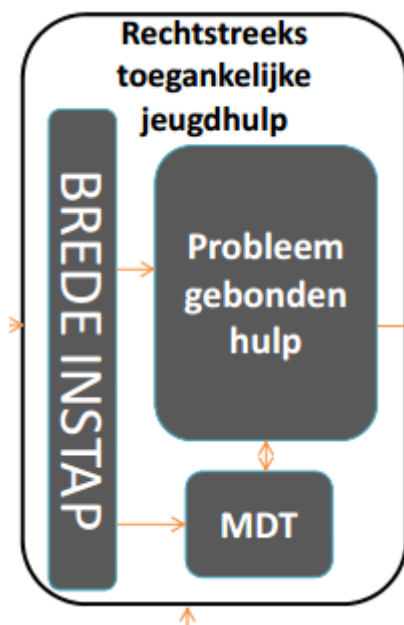
Belangrijk om deze doelstelling te realiseren is dat we werken vanuit de krachten van de minderjarige en zijn context. Het is de bedoeling dat we deze krachten gaan inzetten en versterken om een antwoord te vinden op de problemen die zich voordoen. Doordat de participatie en de eigen inbreng verhoogd worden, zal ook het vertrouwen in de hulpverlening vergroten. Dit zal leiden tot een effectievere aanpak van de hulpvraag.

De sociale dienst van de politie Tongeren/Herstappe probeert de cliënten zo snel en efficiënt mogelijk door te verwijzen. Ze luisteren naar het verhaal van de cliënt en voeren een onderzoek omtrent de opvoedings- en leefomstandigheden om zo de effectieve hulpvraag te achterhalen en gepast te kunnen doorverwijzen. Wanneer de cliënt akkoord gaat, kan er indien mogelijk een eerste contact gelegd worden met de doorverwezen instantie. Op die manier probeert de maatschappelijk assistent van de sociale dienst tegemoet te komen aan de doelstelling van de vermaatschappelijking van de zorg.

2.2.2 Doelstelling 2: Tijdig toegang krijgen tot de jeugdhulp

Doelstelling 2 houdt in dat ze mensen zo eenvoudig, snel en gepast mogelijk kunnen doorverwijzen. Op die manier kan er tijdig ingegrepen worden in een situatie, zodat erger kan voorkomen worden. Het decreet heeft daarom twee basisprincipes uitgewerkt. Enerzijds heb je de rechtstreeks toegankelijke hulpverlening via de brede instap en anderzijds heb je de niet-rechtstreeks toegankelijke hulpverlening via de toegangspoort. Met deze basisprincipes willen ze vanaf heden ervoor zorgen dat ze iedere cliënt naadloze hulpverlening kunnen verschaffen. (*De krachtlijnen van het nieuwe decreet*. Geraadpleegd op 22 oktober 2014, <http://www.steunpuntjeugdhulp.be/.../Krachtlijnen%20nieuwe%20decreet.pdf>)

2.2.2.1 Brede instap

De cliënt weet vaak niet waar hij moet aankloppen met zijn hulpvraag, vandaar dat de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp zich organiseert via een brede instap. Dit is een eerstelijns hulpverlening die toegankelijk is voor het grote publiek. De brede instap bestaat uit een aantal diensten van drie sectoren: het CLB, K&G en CAW. Ze kunnen daar terecht met al hun hulpvragen rond jeugdhulp, los van enige probleemkenmerken. Deze diensten zullen samen met de cliënt de vraag verhelderen, informatie, advies en korte hulp bieden, het aanbod verhelderen en gericht doorverwijzen indien nodig.

Wanneer er tevens nood is aan een specifiek aanbod dat zich richt op een bepaalde problematiek, dan kan de cliënt terecht in de probleemgebonden hulp. Voorbeelden van deze diensten zijn het CGG en CKG.

Ten slotte bevindt een multidisciplinair team zich ook binnen de rechtstreeks toegankelijke hulpverlening. Dit team wordt aangesproken in geval er onduidelijkheid is over de aard van de problematiek of over de in te zetten hulp. Ze dienen een diagnostiek te leveren aan de hand van een objectief onderzoek en een voorstel van hulp te doen aan de toegangspoort. Via erkende multidisciplinaire teams kan de aanvraag sneller behandeld worden door de toegangspoort. Voorbeelden van MDT's zijn het CGG en CLB. Een MDT bevindt zich tevens op andere plaatsen binnen het jeugdlandschap.

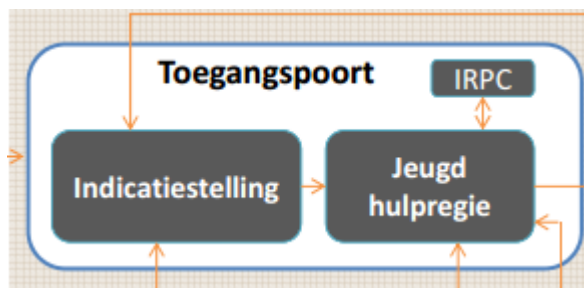
De sociale dienst van de politie werkt nauw samen met deze verschillende instanties. De maatschappelijke assistent kan alleen doorverwijzen naar rechtstreeks toegankelijke hulpverlening. Indien er zich dringende hulp aandient, zal dit via het parket gebeuren. Het parket kan wel stappen ondernemen naar de niet rechtstreeks toegankelijke hulp en de gemandateerde voorzieningen, het OCJ en VK.

2.2.2.2 Niet-rechtstreekse toegankelijke hulpverlening via toegangspoort

De niet-rechtstreeks toegankelijke hulpverlening bestaat uit meer ingrijpende en gespecialiseerde hulp, zoals het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) en is slechts toegankelijk na toestemming van de intersectorale toegangspoort. Elke jeugdhulpaanbieder kan een aanmelding doen bij deze toegangspoort. Deze aanmelding moet gebeuren via het A-document of aanmeldingsdocument. Degene die de aanmelding doet, wordt automatisch de contactpersoon ten aanzien van de toegangspoort en de cliënt, tot de niet rechtstreekse toegankelijke hulpverlening effectief kan opstarten.

In uitzonderlijke situaties kan de cliënt zelf de stap naar deze toegangspoort zetten. Dit gebeurt samen met de hulpverlener. Dit wordt gedaan omdat de cliënt vaak zonder de rechtstreeks toegankelijke hulp te verkennen, beroep doet op de ingrijpende niet-rechtstreeks toegankelijke hulp. Op die manier wordt er te snel te zware hulp ingezet en dit is niet goed voor de cliënt in kwestie, noch voor die cliënten die hier wel nood aan hebben.

In de toegangspoort gebeuren twee activiteiten door twee verschillende teams, namelijk de teams indicatiestelling en jeugdhulpregie.

Team indicatiestelling is het besluitvormingsproces waarin hulpverleners een diagnose stellen en aan de hand daarvan bepalen welke hulp de cliënt nodig heeft. Dit team concentreert zich volledig op de hulpvraag van de cliënt en stelt een indicatiestellingsverslag op. Team jeugdhulpregie is het besluitvormingsproces waarin er een jeugdhulpverleningsvoorstel wordt uitgewerkt, met andere woorden het hulpaanbod.

Tevens werd er per regio één intersectorale prioriteitencommissie (IRPC) opgericht die prioritair de aanvragen met een typemodule handicap behandelt.

In het decreet van 2003 was er enkel sprake van vrijwillige en gedwongen hulpverlening. De vrijwillige toegangspoort stond in voor hulpverlening in verband met POS-jongeren. De instanties die instonden voor deze toegangspoort waren het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg en de bemiddelingscommissie. Als er sprake was van gedwongen hulpverlening bestond deze toegangspoort uit de jeugdrechtbank die zowel voorlopige maatregelen als maatregelen ten gronde kon opleggen.

Vanuit de positie van de politie kan enkel het parket doorverwijzen naar de niet-rechtstreeks toegankelijke hulpverlening. De sociale dienst verricht meestal wel een onderzoek rond de verontrustende situatie, en wanneer hieruit blijkt dat niet-rechtstreeks toegankelijke hulpverlening nodig is, zal het parket hierin verdere stappen ondernemen.

2.2.3 Doelstelling 3: Waarborgen van de continuïteit in de jeugdhulp

Met continuïteit wordt bedoeld dat er hulp wordt geboden zonder onderbreking hiervan. Goede verwijsafspraken, coördinerend overleg en samenwerkingsafspraken dragen zeker bij tot hulpcontinuïteit.

Wanneer de hulpverlening dreigt stopgezet te worden, moet de jongere ergens terecht kunnen, zodat de hulpverlening verder kan gezet worden zonder dat er een onderbreking van hulp zou zijn. Dit kan gegarandeerd worden door een bemiddeling of een cliëntoverleg. Daarbij volgt de aanmelder het dossier op.

2.2.3.1 Contactpersoon aanmelder

De contactpersoon aanmelder is degene die de aanmelding van de cliënt verzorgt. Hij is de aanspreekpersoon voor alle partijen tijdens de behandeling van de aanvraag door de teams van de toegangspoort of door het team van de gemandateerde voorziening.

De contactpersoon aanmelder blijft contact houden met de cliënt en informeert hem over de stand van zaken met betrekking tot de aanvraag en de vorderingen van de procedure.

2.2.3.2 Bemiddeling

Bemiddeling

Bemiddeling is inzetbaar om vastgelopen conflicten over de hulpverlening te ontknopen. Het is een vrijwillig en vertrouwelijk proces waarbij de partijen beroep doen op een bemiddelaar. Dit is een onafhankelijke en onpartijdige derde. In dit proces proberen de partijen zelf te zoeken naar een manier om tot een oplossing te komen. Tijdens het proces worden ze begeleid door de bemiddelaar. Door bemiddeling in te zetten wil men voorkomen dat zwaarder ingrijpen noodzakelijk wordt.

Tijdens de stage werd duidelijk dat de maatschappelijk assistent zich tevens engageert om een bemiddelingsgesprek te doen. Op die manier probeert ze het probleem op te lossen, zodat ingrijpende hulp voorlopig vermeden kan worden. Indien men tijdens de bemiddeling niet tot een akkoord komt, worden er verder stappen ondernomen.

Zo heeft de maatschappelijk assistent van de politie bij een VOS, gesprekken met zowel de ouders als de minderjarige, om tot een haalbare en leefbare oplossing te komen. Indien er geen akkoord bekomen wordt, kan het parket gecontacteerd worden. Deze kunnen dan beslissingen opleggen (bv. tijdelijke plaatsing), die dienen nageleefd te worden door alle betrokken partijen.

2.2.3.3 Cliëntoverleg

Cliëntoverleg

Naast bemiddeling is een cliëntoverleg ook een vorm om de continuïteit in de zorg te garanderen. Wanneer meerdere hulpverleners uit verschillende organisaties betrokken zijn bij de hulpverlening van een cliënt, is het noodzakelijk om de hulpverlening van deze organisaties op elkaar af te stemmen. Een cliëntoverleg gebeurt vaak op vraag van de betrokken hulpverleners. De cliënt dient hiermee akkoord te gaan of kan zelf de vraag stellen om dit te organiseren. Indien het gaat om een complex dossier, wordt er beroep gedaan op een externe, onafhankelijke voorzitter. Alle betrokkenen partijen komen dan samen om de hulpverlening van een gezin op elkaar af te stemmen.

2.2.4 Doelstelling 4: Gepast omgaan met verontrusting

Het gaat hier vooral om situaties die zo verontrustend zijn dat hulpverleners zich afvragen of er meer aanklappende of zelfs gedwongen hulp moet overwogen worden. (*De krachtlijnen van het nieuwe decreet*. Geraadpleegd op 22 oktober 2014, <http://www.steunpuntjeugdhulp.be/.../Krachtlijnen%20nieuwe%20decreet.pdf>)

Om na te gaan of er echt sprake is van een verontrustende situatie, kunnen hieromtrent een aantal toetsinstrumenten gebruikt worden. Een voorbeeld hiervan is de signaallijst verontrustende opvoedingssituaties. Deze kan men terugvinden op de site www.signaallijst.be. Voorbeelden van signalen zijn een slechte hygiëne, een slecht voedingspatroon, een slechte huisvesting, onbuigzaamheid,...

Men kan ook in team overleggen en toetsen bij medecollega's of ze deze situatie verontrustend vinden. Indien ze geen antwoord vinden op deze vraag kan er vanaf heden beroep gedaan worden op het Ondersteuningscentrum Jeugdzorg of het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling. Deze behoren tot de gemandateerde voorzieningen.

Tijdens de uitvoering van een sociaal onderzoek zijn de situaties omtrent VOS vaak heel duidelijk. Ze gaan dan tevens na of men vrijwillige hulpverlening wil aanvaarden. Is dit het geval, dan zullen de nodige stappen gezet worden om de hulpverlening op te starten. Indien dit niet het geval is, zal dit overgemaakt worden aan het parket met de vermelding dat de betrokkenen geen vrijwillige hulpverlening aanvaarden. Het parket zal dan verdere stappen ondernemen.

2.2.4.1 Gemandateerde voorzieningen

Zoals reeds vermeld behoren het Ondersteuningscentrum Jeugdhulp en het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling tot de gemandateerde voorzieningen. Deze voorzieningen onderzoeken of hulpverlening maatschappelijk noodzakelijk is. Er wordt dan gekeken welke hulpverlening nodig en mogelijk is om de ontplooiingskansen en de veiligheid van de minderjarige te waarborgen.

Hulpverleners hebben de mogelijkheid om een consult te vragen bij een gemandateerde voorziening. Hier kunnen ze hun verontrusting toetsen en ondersteuning krijgen. Indien er mogelijk sprake is van een maatschappelijke noodzaak, zal dit onderzocht worden door één van de twee diensten. De term maatschappelijke noodzaak wordt gegeven door de gemandateerde voorziening aan een verontrustende situatie waarin het noodzakelijk is om hulpverlening in te schakelen.

De gemandateerde voorzieningen kunnen gecontacteerd worden door een aanvraag van een MANO (maatschappelijke noodzaak) en dit door middel van een motivatie-document. Het M-document is namelijk een standaarddocument en wordt ingevuld door de hulpverlener. Er kan ook een aanmelding gedaan worden door het openbaar ministerie of de ouders en minderjarige kunnen zelf bij de gemandateerde voorzieningen aanmelden wanneer de reeds aanwezige hulpverlening vastloopt en zij ervan overtuigd zijn dat hulpverlening noodzakelijk is. Dit laatste zal altijd in samenspraak met de hulpverlener gebeuren.

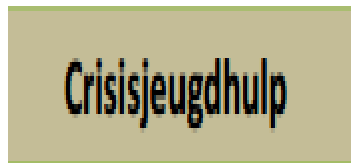
Wanneer vrijwillige hulpverlening mogelijk is, kan dit op twee manieren gebeuren. Enerzijds door observerend casemanagement en anderzijds door interveniërend casemanagement.

Wanneer de gemandateerde voorziening observerend casemanagement toepast, wil dit zeggen dat ze op de hoogte blijven van het lopende proces. Ze zijn alert voor signalen die kunnen wijzen op de nood aan gerechtelijke interventie. De hulpverlening zal ofwel ondergebracht worden in de rechtstreeks toegankelijke hulpverlening, ofwel via de toegangspoort bij de niet-rechtstreeks toegankelijke hulpverlening. Bij interveniërend casemanagement neemt de gemandateerde voorziening de hulpverlening over.

Dit gebeurt vooral in situaties waar hulpverlening noodzakelijk is en in situaties waar geen hulpvraag aanwezig is. Zo kan de sociale dienst beroep doen op het parket, indien er geen vrijwillige hulpverlening mogelijk is, maar wel noodzakelijk is.

Indien er geen sprake is van vrijwilligheid, dan wordt de situatie naar het openbaar ministerie doorverwezen. Het openbaar ministerie kan een jeugdrechter vorderen en de zaak overmaken voor een gerechtelijke opvolging.

2.2.5 Doelstelling 5: Crisisjeugdhulp aanbieden

Bij een crisissituatie is er sprake van een acute noodsituatie waar onmiddellijk dient ingegrepen te worden. Het is belangrijk om eerst de veiligheid te garanderen en dan pas te bekijken welke verdere hulpverlening nodig is.

2.2.5.1 Hoogdringendheid

Wanneer er sprake is van hoogdringendheid kan het openbaar ministerie, zoals voordien, zich beroepen op een dringende VOS-vordering. Dit is een uitzonderlijke situatie waarbij er aan een aantal voorwaarden moet voldaan zijn, alvorens men zich hierop kan beroepen.

De voorwaarden houden in: een gerechtelijke maatregel is dringend noodzakelijk, er moeten voldoende aanwijzingen zijn dat de minderjarige onmiddellijk beschermd dient te worden en het verlenen van vrijwillige jeugdhulpverlening is niet meteen mogelijk omdat de noodzakelijke instemmingen niet werkelijk zijn verkregen. Indien deze voorwaarden niet vervuld zijn, zal de jeugdrechter deze vordering niet goedkeuren.

Wanneer de voorwaarden wel vervuld zijn, zal ook de jeugdrechter via de toegangspoort een aanvraag moeten indienen. Dit wil zeggen dat de jeugdrechter dus volledig afhankelijk is van de beschikbaarheid van plaatsen die door de Vlaamse Gemeenschap voorzien zijn.

2.2.5.2 Crisisjeugdhulp

Crisispunt -18 is de eerste schakel binnen het Limburgse netwerk crisisjeugdhulpverlening. Ze zorgen dat kinderen, jongeren en ouders in een crisissituatie op een snelle manier de nodige hulp krijgen. Hierbij ligt de nadruk op het subsidiariteitsprincipe en de veiligheid van de minderjarige. Tevens is er minimaal een onderhandeld akkoord van alle betrokkenen.

Het crisispunt -18 kan verdere crishulp installeren vanuit Integrale Jeugdhulp, zoals crisisinterventie, crisisbegeleiding en crisisopvang. (*Crisispunt -18. Geraadpleegd op 14 april 2015, via <http://www.cawtverschil.be/Jongeren/Crisispunt18/tabid/1975/Default.aspx>*)

Crisisinterventie bestaat uit een kortstondige mobiele of ambulante begeleiding. Tijdens de eerste drie dagen zullen er intensieve gesprekken gehouden worden. Dit heeft als doel om veiligheid te creëren, de hulpvraag te verduidelijken en de stress te verlagen. Er is wel een groot nadeel bij crisisinterventies, namelijk een gebrek aan nacht- en weekendpermanenties en lange wachtlijsten.

Indien er geen doorverwijzing naar de rechtstreeks toegankelijke hulpverlening of de niet-rechtstreeks toegankelijke hulpverlening mogelijk is, kan men zich beroepen op de crisismeldpunten. Dit is geen nieuw gegeven. De professionele meldpuntmedewerkers staan in voor de eerste, telefonische vraagverheldering. Samen met de aanmelder beslissen ze over het inschakelen van de verdere crishulp.

Daarnaast is er crisisbegeleiding aan huis. Deze begeleiding dient om het gezin ondersteuning te bieden en om terug een veilige thuissituatie te creëren. De begeleiding kan maximaal 28 dagen duren en de frequentie is 3 tot 5 keer per week.

Als laatste is er een aanbod crisisopvang. Het is een tijdelijke oplossing voor jongeren die meestal door omstandigheden niet langer thuis kunnen wonen of geen onderdak meer hebben. Deze opvang kan maximaal 7 dagen duren.

(*Crisisjeugdhulp. Geraadpleegd op 14 april 2014, via <http://wvg.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/professionelen/jeugdhulpaanbieders/jeugdhulplandschap/>*)

2.2.6 Doelstelling 6: Participatie aan de jeugdhulp

Vaak blijkt dat de hulpverlening over het hoofd van de cliënt wordt georganiseerd. Dit wil men veranderen aan de hand van deze doelstelling. Het is belangrijk dat de cliënt akkoord gaat met de hulpverlening, zodat alle partijen zich kunnen inzetten om tot een gepaste hulpverlening te komen.

Men gaat na wat de cliënt belangrijk vindt en wil bereiken in zijn hulpverleningsproces. Vermits de hulpverlening het meeste slaagkansen biedt, indien de betrokkenheid en participatie van de cliënt optimaal is. Het is de taal van de hulpverlening om tegemoet te komen aan het verwachtingspatroon van de cliënt, rekening houdend met een leefbare situatie voor alle betrokken partijen.

(De krachtlijnen van het nieuwe decreet. Geraadpleegd op 22 oktober 2014, <http://www.steunpuntjeugdhulp.be/.../Krachtlijnen%20nieuwe%20decreet.pdf>)

2.3 Rechten in de jeugdhulp

De rechten van de minderjarige die werden vastgelegd in het decreet Rechtspositie van de Minderjarige in 2004 blijven ongewijzigd. Het decreet Integrale Jeugdhulp 2014 verwijst ook opnieuw naar het Internationaal Verdrag van de Rechten van het Kind.

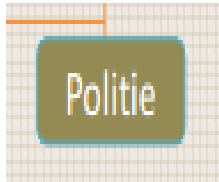
Er zijn echter wel veranderingen omtrent de rechten van de ouders en opvoedingsverantwoordelijken. Ze krijgen nu het recht tot toegang van het dossier van de minderjarige en hebben inzagerecht omtrent de gegevens van de minderjarige en zichzelf, het recht op periodieke evaluaties van de jeugdhulp, het recht op inspraak in de jeugdhulpverlening en het recht op inspraak bij de indicatiestelling en toewijzing.

Het decreet bepaalt tevens de positie van de cliënt en beschrijft heel wat algemene rechten zoals het recht op jeugdhulp, instemming en een vrije keuze van de buitenrechtelijke jeugdhulp, medezeggenschap in het proces van de toegangspoort en gemandateerde voorzieningen, informatie en duidelijke communicatie, respect voor het gezinsleven, inspraak en participatie, een goed en veilig bewaard dossier en toegang tot dit dossier, bijstand, privacy, een vrij besteedbaar bedrag en een menswaardige behandeling.

2.4 Gerechtelijke procedure

In sommige verontrustende situaties is een gerechtelijke tussenkomst noodzakelijk om dwingend op te treden in het belang van de minderjarige. (*Decreet Integrale Jeugdhulp – verontrustende opvoedingssituaties*. (2014). Dienstnota 11/2014. Tongeren: Parket.)

2.4.1 Optreden politie

De politie dient op te treden wanneer ze kennis krijgen van een verontrustende situatie voor één of meerdere minderjarigen. Ze moeten dan een afschrift van hun PV overmaken aan de afdeling jeugd en sociaal van de politie.

De politiedienst kan eveneens preventief te werk gaan. Wanneer ze een vaststelling doen van feiten, waarin geen minderjarige betrokken is, moeten ze toch steeds oog hebben voor de aanwezigheid van eventuele minderjarigen in het gezin. Ook wanneer er geen sprake is van een misdrijf en ze toch in kennis worden gesteld van een mogelijke VOS, dient er een PV opgesteld en overgemaakt te worden aan het parket.

In het PV moeten de leef- en opvoedingsomstandigheden nauwkeurig omschreven worden, maar ook de identificatie van de minderjarige en de hoogdringendheid. Indien dit niet mogelijk is, zal er een bijkomend sociaal onderzoek uitgevoerd worden naar deze omstandigheden. Dit sociaal onderzoek zal gebeuren door de sociale dienst van de politie.

2.4.2 Optreden parket

Wanneer er door een politiedienst een PV wordt opgesteld waarin er vragen gesteld worden naar de opvoedings- en leefsituatie van een minderjarige, dan komt dit PV terecht bij het parket. Het parket kan hier verder vervolg aan geven door een kantschrift op te maken voor de jeugd en sociale dienst. Zij dienen dit verder te onderzoeken.

Het parket kan gericht vragen stellen aan deze afdeling. Hiermee wordt bedoeld dat niet bij iedere situatie alle partijen dienen betrokken te worden. Soms wordt er enkel gevraagd om contact op te nemen met de school en niet met de ouders. Maar meestal moet de gehele opvoedingssituatie in kaart gebracht worden.

Deze houdt in: de opvoedings- en leefomstandigheden thuis, school en andere hulpverleningsinstanties die eventueel bij deze situatie betrokken zijn. In de politiezone Tongeren/Herstappe voert de maatschappelijk assistent samen met een hoofdinspecteur de sociale onderzoeken uit. Tijdens dit onderzoek geven ze aan welke hulpverleningsinstantie het gezin het best kan begeleiden en geven ze de contactgegevens van deze instantie door. Na 3 weken gebeurt er een nieuwe contactname om na te gaan of er op het aanbod van hulpverlening werd ingegaan. Hier wordt tevens een sociaal verslag van opgesteld voor het parket.

Indien het zou gaan om een hoogdringende VOS-situatie kan er telefonisch contact opgenomen worden met de bevoegde parketmagistraat. Het gaat hier dan om situaties waarin een jeugdrechter dient gevorderd te worden. Er zal dan overleg plaatsvinden om de urgentie in te schatten.

Indien het niet over een hoogdringende VOS-situatie zou gaan, zal er nagegaan worden of er mogelijkheden zijn om de minderjarige toegang te verschaffen tot de Integrale Jeugdhulp.

De bevoegde jeugdmagistraten zullen een afweging maken na het verdere onderzoek van de afdeling jeugd en sociaal.

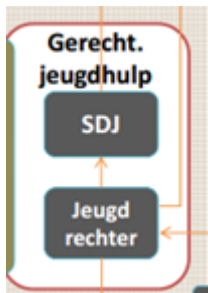
Wanneer er al gebruik gemaakt is van de brede instap en er geen gerechtelijke opvolging noodzakelijk is, zal de betrokken magistraat het dossier seponeren met de vermelding 'geen gevaarsituatie'.

Wanneer er nog geen gebruik wordt gemaakt van de hulpverlening van de brede instap en er wordt aangegeven geen vrijwillige hulpverlening te aanvaarden, zal de bevoegde magistraat een aanmelding doen bij een gemandateerde voorziening (wanneer eventuele betrokken hulpverleners dit nog niet gedaan hebben). Afhankelijk van de situatie zal dit gebeuren bij het OCJ of het VK.

Deze instanties zullen de aangemelde situatie onderzoeken op een MANO. Wanneer er geen sprake is van een MANO, zal desgevallend het dossier geseponerd worden met de vermelding 'geen gevaarsituatie'.

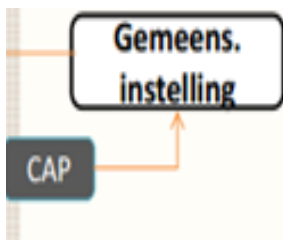

Indien er wel sprake is van een MANO, zal het VK of het OCJ een hulpaanbod formuleren. Indien de ouders toch vrijwillig instappen binnen het hulpverleningsproces, zal de behandelende magistraat het dossier eveneens seponeren met de vermelding 'geen gevaarsituatie'.

Wanneer er sprake is van een MANO en de ouders weigeren een vrijwillige medewerking, zal de gemandateerde instantie het dossier teruggeven aan het parket, die op zijn beurt een jeugdrechter kan vorderen. De jeugdrechter zal dan gepaste maatregelen opleggen en een vonnis uitspreken.

Voor de invoering van het vonnis werkt de sociale dienst gerechtelijke jeugdhulp (SJD) samen met de team jeugdhulpregie. De SJD stelt dus zelf een indicatiestellingsverslag op en hoeft dus niet meer langs het team indicatiestelling te passeren.

De jeugdrechter kan tevens een jongere plaatsen in een gesloten federaal centrum, zoals Everberg of in een gemeenschapsinstelling, zoals Mol. Indien de jongere wordt geplaatst wordt er niet samengewerkt met de toegangspoort, maar wordt er gewerkt via het centraal informatie en aanmeldpunt (CAP).

2.5 Veranderingen omtrent de werking van de sociale dienst van de politie

Het decreet Integrale Jeugdhulp heeft een aantal veranderingen bewerkstelligd. Zo gebeurt de uitvoering van de sociale onderzoeken door politie in opdracht van het parket op een andere manier. Er dienen verschillende elementen onderzocht te worden, om na te gaan of er sprake is van een VOS. Als bijlage 2 (pagina 55) wordt er een voorbeeld weergegeven van een sociaal verslag.

Deze elementen houden in:

- de huisvesting: op welke manier is de woning ingedeeld, voldoende ruimte, is het proper, voldoende nutsvoorzieningen,...
- de beroepsactiviteiten: welk soort werk verrichten de ouders, wanneer oefenen ze hun job uit,...

- financiële en materiële toestand: is het inkomen voldoende om de kinderen in hun onderhoud te voorzien, het totale inkomen, vaste kosten, schulden,...
- school: contact opnemen met de school, zijn er verontrustende signalen op school, hoe zijn de schoolresultaten, vriendenkring, gedrag, voeding, hygiëne,...
- tijdsbesteding: vrije tijd, sport, uitgaan,...
- toekomstperspectief: wat wil het gezin veranderen in de toekomst om de situatie te verbeteren indien nodig.
- hulpverlening: welke hulpverlening is al aanwezig in het gezin, welke hulpverlening dient opgestart te worden, vrijwillig of onvrijwillig meewerken met hulpverlening,...

Voor de invoering van het nieuwe decreet werden er tevens sociale onderzoeken verricht. De verandering schuilt zich in het hulpverleningsvoorstel dat dient te gebeuren. Hierbij wordt na elk sociaal onderzoek een hercontactname gedaan binnen de 3 à 4 weken. Deze procedure werd ontwikkeld om na te gaan of cliënten effectief contact opgenomen hebben met de hulpverlening. Op deze manier kan de situatie opgevolgd worden door de politie en het parket.

Aangezien de politiediensten de mogelijkheid hebben om zelf hun verontrusting te uiten omtrent een eventuele VOS-situatie worden er bijkomende interne onderzoeken verricht naar de leefomstandigheden van minderjarigen. Hier wordt dan eveneens een proces-verbaal van opgesteld. Het parket kan dan alsnog bijkomende richtlijnen geven.

Dit is een nieuw gegeven sinds in de invoering van het nieuwe decreet. Politie heeft tevens een preventieve taak inzake VOS-situaties. Vermits de hulpverleningsdiensten anders georganiseerd waren, kon een preventieve aanpak binnen politie niet steeds georganiseerd worden, tenzij de minderjarige zich in een crisis bevond.

2.5.1 Samenwerking met betrokken diensten

De sociale dienst van de politie werkt binnen het integrale jeugdlandschap samen met de brede instap van de rechtstreeks toegankelijke hulp. Deze instanties zijn het CLB, Kind en Gezin, CAW en de probleemgebonden hulpverlening. De sociale dienst kan enkel doorverwijzen naar deze instanties.

De samenwerking verloopt vooral eenzijdig, aangezien de sociale dienst de instantie is die doorverwijst en het dossier niet zal opvolgen. Het betreft voornamelijk telefonische contacten.

2.5.2 Beroepsgeheim

Het decreet Integrale Jeugdhulp legt geen verbod op gegevensoverdracht op tussen de voorzieningen in de brede instap en de jeugdmagistraten. Aangezien de sociale dienst doorverwijst naar de brede instap verloopt dit volgens een eenzijdige overdracht van gegevens. Er moet wel rekening gehouden worden met de wettelijke bepalingen omtrent het beroepsgeheim. Hierbij dienen jeugdhulpverleners rekening te houden met artikel 458 SW.

Als hulpverlener dient men rekening te houden met de uitzondering artikel 458bis. Dit artikel houdt in dat we in urgente omstandigheden soms genoodzaakt zijn om ons beroepsgeheim te doorbreken. (Verbruggen et al., 2012, p. 74 – 102)

Het decreet bepaalt wel dat elke gegevensoverdracht verboden is tussen enerzijds de gemandateerde voorzieningen en anderzijds de magistraten belast met de jeugdzaken en sociale diensten van de politie. Men kan wel meedelen aan de politie of er een aanvraag is ingediend tot MANO en of er een onderzoek lopende is. Dit optreden kan enkel wanneer de vraag door de politie wordt gesteld in opdracht van de parketmagistraat. (*Decreet Integrale Jeugdhulp – verontrustende opvoedingssituaties*. (2014). Dienstnota 11/2014. Tongeren: Parket.)

2.6 Besluit

Er is nu meer duidelijkheid verkregen omtrent de evolutie van de jeugdbescherming en het decreet Integrale Jeugdhulp. Hierbij werden de doelstellingen van het decreet getoetst aan de werking van de stageplaats. Zo wordt besloten dat het decreet veranderingen bewerkstelligd heeft voor de stageplaats op vlak van werking, hulpverleningsvoorstel, continuïteit van de hulpverlening,... Ook de aanpak van een VOS in crisis werd door het decreet geofficialiseerd. Deze praktijkvoorbeelden zullen in het volgende gedeelte verder uitgediept worden aan de hand van interviews met alle betrokken partijen van de brede instap.

Deel 3: Praktijkonderzoek

In dit deel wordt er een antwoord gezocht naar de vraag of de brede instap zorgt voor een efficiëntere werking inzake een verontrustende situatie vanuit een politoneel perspectief. De sociale dienst van de politie kan in een verontrustende situatie doorverwijzen naar de rechtstreeks toegankelijke hulpverlening. Aangezien dit gebied te ruim is, werd het afgebakend naar de brede instap, zijnde het CAW, CLB en Kind en Gezin.

3.1 Onderzoeksmethode

Om na te gaan of de brede instap zorgt voor een efficiëntere werking inzake een verontrustende opvoedingssituatie vanuit een politoneel perspectief, werd er gekozen om een kwalitatief onderzoek uit te voeren door middel van interviews.

Verschillende organisaties werden geïnterviewd omtrent hun werking rond het nieuwe decreet Integrale Jeugdhulp. Er is specifiek gekozen voor instanties waar de sociale dienst naar kan doorverwijzen. Aangezien de rechtstreeks toegankelijke hulpverlening een aantal instanties bevat, werd dit onderzoek afgebakend naar enkel de brede instap.

De brede instap bestaat uit 3 organisaties, namelijk het CAW, CLB en Kind en Gezin. Alle instanties werden per mail gecontacteerd om te vragen of ze wensten deel te nemen aan een interview voor dit eindwerk. Ik heb de mogelijkheid gekregen om één à twee verantwoordelijken van het CLB en CAW te interviewen. De organisatie Kind en Gezin wenste niet deel te nemen aan het interview, dus werden er 5 interviews afgenomen.

Tijdens het leggen van de contacten met deze organisaties was merkbaar dat de organisaties CLB en Kind en Gezin zich eerder terughoudend opstelden. Dit gaf het gevoel dat ze nog niet voldoende vertrouwd waren met de werking omtrent het nieuwe jeugdlandschap.

Daarnaast werden er interviews afgenomen van Ann Hellinx, de maatschappelijk assistent van de politiezone Tongeren/Herstappe en van Eddy Houben, hoofdinspecteur van de politiezone Tongeren/Herstappe. Beiden behoren namelijk tot de jeugd en sociale politie. Ze zijn tevens diegenen die voortdurend in contact komen met de uitvoering van het decreet Integrale Jeugdhulp en de brede instap.

Aangezien er werd gekozen om het praktijkonderzoek te voeren met behulp van interviews, zijn er verschillende thema's aan bod kunnen komen. Er werd namelijk een afbakening gemaakt omtrent de efficiëntie van de werking van het decreet, die er dient getoetst te worden. Er werd gekozen om na te gaan of de brede instap zorgt voor een efficiëntere werking inzake beroepsgeheim, samenwerking, doorverwijzing en crisissituaties. Deze thema's werden gekozen omdat deze elementen belangrijk zijn om een integrale werking uit te bouwen. Daarnaast zijn dit veel voorkomende discussiepunten, waarbij duidelijkheid inmiddels ontbreekt. In bijlage 4 (pagina 59) vindt u de vragenlijst die werd gebruikt tijdens de verschillende interviews.

Daarnaast werd er met behulp van een interview een uitgebreid inzicht verworven over de mening van de verschillende instanties. Op die manier kon er tevens nagegaan worden of er veel veranderingen teweeggebracht zijn binnen hun organisatie en of die veranderingen ten goede komen voor de cliënt.

Omtrent het nieuwe decreet werd er eveneens naar hun persoonlijke mening en opmerkingen gevraagd. Op die manier kon er worden nagegaan of er hiaten binnen het nieuwe decreet aanwezig zijn. Daarnaast werd bij het einde van ieder interview een schaalvraag gesteld omtrent de efficiëntie van de brede instap.

Ten slotte werd er een analyse gemaakt van deze interviews. De analyse werd per instantie opgemaakt, zodat de verschillende visies naast mekaar kunnen gelegd worden en zodoende duidelijkheid gecreëerd wordt. De onderzoeksresultaten werden opgenomen onder de titels: algemene visie omtrent het decreet, veranderingen binnen de organisatie, bedenkingen omtrent het decreet Integrale Jeugdhulp en de conclusie betreffende de efficiëntie.

3.2 Onderzoekresultaten

3.2.1 Interview sociale dienst Politie Tongeren/Herstappe met Ann Hellinx

3.2.1.1 Algemene visie omtrent het decreet

Ann Hellinx, maatschappelijk assistent, van de sociale dienst van de politie Tongeren/Herstappe heeft een positieve evaluatie gegeven over de nieuwe werking van het jeugdlandschap. Ze vindt het namelijk positief dat er meer aandacht wordt geschonken aan de minderjarigen. Dit resulteert echter in een hogere werkdruk.

Binnen de werking van politie en parket wordt er gekozen voor een preventieve aanpak zodat verontrustende situaties vroegtijdig gedetecteerd kunnen worden. De leef- en opvoedingsomstandigheden van minderjarigen worden sneller onderzocht om een eventuele VOS-situatie op te sporen. De uitvoering van de kantschriften omtrent VOS wordt door de maatschappelijk assistent uitgevoerd, hierbij krijgt ze de vraag van het parket of de cliënten vrijwillig in de hulpverlening willen stappen.

3.2.1.2 Veranderingen binnen de organisatie

De maatschappelijk assistent geeft aan dat de werkdruk verhoogd is sinds de invoering van het nieuwe decreet. Daarnaast is de doorverwijzing voor minderjarigen eenvoudiger geworden, aangezien de brede instap een beperkt aantal instanties bevat. Doorverwijzingen gebeuren vooral mondeling. De contactgegevens van deze instantie worden dan doorgegeven aan de cliënt, die op zijn beurt contact kan opnemen met de betrokken diensten. Er is dus geen specifieke toeleiding of aanmelding door de dienst.

Een vroegtijdige detectie en signalering van een eventuele VOS-situatie is een vooruitgang. De maatschappelijk assistent weet hieraan toe te voegen dat de samenwerking met het parket hieromtrent beter verloopt dan voorheen. Dit komt door de hervorming van de afdeling jeugd en gezin op niveau van het parket. Deze afdeling volgt alle dossiers nauwlettend op en alle elementen van een minderjarige worden bijgehouden in eenzelfde dossier. Hierdoor is de werking transparanter.

3.2.1.3 Bedenkingen

Ze merkt op dat nog niet alle instanties vertrouwd zijn met de nieuwe werking, waardoor de samenwerking vaak minder vlot verloopt. De maatschappelijk assistent voegt hieraan toe dat niet alle instanties op hetzelfde niveau zitten wat betreft het beroepsgeheim. Er zijn instanties die noodzakelijke gegevens doorgeven omdat dit in het belang is van de cliënt. Daarnaast zijn er echter instanties die niet afwijken van hun beroepsgeheim. De sociale dienst van de politie wordt tevens als een politiedienst aanzien en er heerst een verbod van gegevensoverdracht naar politie.

Ze zou graag een samenkomst wensen met alle instanties van de brede instap, zodat elke instantie zicht krijgt op het takenpakket van de andere diensten. Vervolgens zouden er ook afspraken gemaakt kunnen worden omtrent het beroepsgeheim en doorverwijzing. Op die manier zou iedereen na verloop van tijd op hetzelfde niveau kunnen functioneren.

Ook geeft de maatschappelijk assistent aan dat er door de verhoging van de werkdruk minder tijd is voor andere taken zoals bijvoorbeeld slachtofferbejegening.

3.2.1.4 Conclusie efficiëntie

Ze vindt dat het nieuwe decreet een evolutie heeft doorgemaakt en dat kan ze ook duidelijk maken aan de hand van een beoordelingscijfer. Het vorige decreet gaf ze een 5 op 10 omdat de aandacht naar de minderjarigen toe geringer was. Tevens was de doorverwijzing naar de verschillende instanties complexer, in die zin dat er naar verschillende diensten kon doorverwezen worden, waardoor het doorverwijzingsproces moeilijker verliep.

Het nieuwe decreet geeft ze een 7 op 10 omdat ze een duidelijke vooruitgang merkt aan de hoeveelheid kantschriften en meldingen van parket en politie met betrekking tot een eventuele VOS-situatie. Ze voegt hier wel aan toe dat de samenwerking met de verschillende instanties dient verbeterd te worden. Er is nauwelijks een zicht op het takenpakket van de andere instanties, waardoor het samenwerken op verschillende vlakken bemoeilijkt wordt.

De maatschappelijk assistent geeft ook aan dat ze graag feedback zou krijgen omtrent de opvolging van de cliënten die ze doorverwijst. Ze heeft nu geen zicht op de situatie na haar doorverwijzing. Er gebeurt vanuit de jeugd en sociale politie maximum één hercontactname na de doorverwijzing.

Algemeen kan worden geconcludeerd dat de maatschappelijk assistent tevreden is over de invoering van het nieuwe decreet. Nochtans dient er volgens haar nog een lange weg afgelegd te worden om de gewenste doelstelling te bereiken. De betrokken instanties dienen beter op elkaar te worden afgestemd.

3.2.2 Interview Hoofdinspecteur Eddy Houben Politie Tongeren/Herstappe

3.2.2.1 Algemene visie omtrent het decreet

De hoofdinspecteur spreekt vanuit zijn ervaringen binnen de werking van een jeugd en sociale politiedienst. Hij geeft aan dat de jeugd en sociale politiedienst geen officiële pijler is binnen de zeven basisfunctionaliteiten van de politie. Niettemin vindt hij dit een belangrijk element. Hij voegt hier aan toe dat iedere zone de jeugd en sociale politiedienst zelf invult en dat er geen gelijklopende maatregelen en regels hieromtrent zijn.

Hij vertelt dat er heel wat veranderingen zijn door de invoering van het nieuwe decreet. De politie krijgt een preventieve taak binnen dit verhaal. VOS- situaties kunnen hierdoor vroegtijdig gedetecteerd worden, hetgeen ingrijpende maatregelen kan voorkomen en waarbij vrijwillige hulpverlening kan ingeschakeld worden.

De samenwerking met de brede instap verloopt volgens hem redelijk goed. Het is afhankelijk van de instantie die hij contacteert. Hij voegt hier aan toe dat de contacten met het CAW de beste zijn. Deze organisatie geeft namelijk advies in een situatie en helpt bij een doorverwijzing.

3.2.2.2 Veranderingen binnen de organisatie

Hij geeft aan dat er een betere informatiedoorstroom is, waardoor de cliënten hun weg naar de jeugd en sociale politiedienst beter vinden. Dit is duidelijk zichtbaar aan de verhoogde werkdruk. Vervolgens vindt hij de doorverwijzing naar de brede instap gemakkelijker. De hoofdinspecteur vindt het goed dat er steeds gepolst wordt naar de vrijwillige hulpverlening, waardoor de procedure gemakkelijker opgestart kan worden.

Hij voegt er ook nog aan toe dat de samenwerking met het parket beter verloopt, omdat alle feiten van een minderjarige bij de afdeling jeugd en gezin in één dossier worden ondergebracht. Daarenboven is er altijd ondersteuning aanwezig van het parket.

3.2.2.3 Bedenkingen omtrent het decreet

De hoofdinspecteur vindt dat er nog steeds een kloof is tussen de politie in het algemeen en de hulpverlening. Hij vindt dat er omtrent het beroepsgeheim en samenwerking met alle diensten nog veel verbetering mogelijk is. Hij is van mening dat de politie niet betrokken wordt in het verhaal van Integrale Jeugdhulp. De verschillende instanties doen voorstellen om met de politie samen te werken en dit altijd naar de eigen normen van hun organisatie. De brede instap zal de regels die binnen hun organisatie gelden, niet schenden en zullen hieromtrent geen veranderingen doorvoeren om samen te werken met politie. De brede instap zal bijvoorbeeld nooit vertrouwelijke informatie delen met politie.

De politie kan enkel aan de cliënt vragen of de aangereikte hulpverlening al dan niet goed verlopen is, doch daarbuiten krijgen zij geen feedback van de betrokken instanties. Ze merken enkel aan de hoeveelheid meldingen en interventies of de gezinssituatie al dan niet verbeterd is. Daarom proberen ze de situatie zelf op te volgen om een herval te voorkomen.

Hij weet te vertellen dat de hulpverlening nog steeds te lang uitblijft. Dit wordt duidelijk door de stijgende wachtlijsten. Hij vertelt dat men de problemen niet kan oplossen door enkel te werken tijdens de bureeluren. Hij vindt dat de hulpverlening permanent dient ingeschakeld te worden. De hoofdinspecteur geeft daarbij aan dat dit echter bijkomende middelen vergt om de efficiëntie van de hulp te verzekeren.

3.2.2.4 Conclusie efficiëntie

Algemeen ziet hij vooruitgang bij het nieuwe decreet. Het vorige decreet gaf hij een 3 op 10 omdat de doorverwijzing moeilijker verliep en de wachtlijsten steeds groter werden. Daarnaast was er geen preventieve aanpak omtrent VOS-situaties.

Het nieuwe decreet geeft hij een 6 op 10. Dit komt omdat de doorverwijzing gemakkelijker verloopt door de brede instap. Daarnaast geeft hij aan dat cliënten hun weg sneller vinden naar de politie. Dit komt mede omdat er in de politiezone Tongeren/Herstappe een speciaal e-mailadres werd aangemaakt, waardoor jongeren op een laagdrempelige manier contact kunnen opnemen met de politie.

Nochtans kan de samenwerking met de politie nog verbeterd worden door betere afspraken te maken omtrent de doorverwijzing. De verschillende instanties zijn niet op de hoogte van elkaars takenpakket, waardoor de doorverwijzing mogelijks niet naadloos verloopt. Hij zou graag meer feedback ontvangen omtrent de hulpverlening.

Ten slotte wil hij er aan toevoegen dat problemen niet alleen tijdens de bureeluren kunnen opgelost worden, maar ook daarbuiten. Het lijkt hem noodzakelijk om meer middelen te investeren om het jeugdlandschap uit te breiden en te verbeteren.

Binnen de politiezone zou hij graag een uitbreiding maken van de jeugd en sociale politiedienst, zodat er nog meer preventief gewerkt kan worden en acute VOS-situaties in de toekomst kunnen vermeden worden.

3.2.3 Interview CAW

3.2.3.1 Algemene visie omtrent het decreet

De clustercoördinator Algemeen Ambulant van het CAW werd geïnterviewd omtrent het nieuwe decreet. Hij coördineert namelijk verschillende teams, zoals de ambulante werkingen omtrent kinderen en jongeren, volwassenen en begeleid wonen. Hij geeft aan dat er vrijwel geen veranderingen zijn voor het CAW, enkel een veranderende positie binnen de jeugdhulp met betrekking tot de brede instap. De focus ligt nu meer op Integrale Jeugdhulp, waarvoor meer financiële middelen nodig zijn, hetgeen ze niet hebben gekregen.

Negentig procent van de cliënten die contact opnemen met het CAW, hebben informatieve vragen in verband met de jeugdhulp. Bij tien procent van de cliënten is er sprake van een verontrusting.

Doordat het CAW sinds kort beschikt over een centraal nummer, is hun bereikbaarheid beter geworden. Daardoor vinden de mensen hun weg sneller naar het CAW. De instroom neemt toe, hetgeen resulteert in een verhoogde werkdruk. Ook de politie als verwijzer zorgt voor de vergroting van de instroom.

3.2.3.2 Veranderingen binnen de organisatie

Zoals eerder aangegeven zijn de veranderingen binnen het CAW miniem. De clustercoördinator geeft wel aan dat hun positie als instantie met betrekking tot de brede instap veranderd is. Het CAW behoort namelijk tot de rechtstreeks toegankelijke hulpverlening, zijnde de brede instap. Door die verandering is het CAW toegankelijker geworden voor hun cliënten.

Door hun nieuwe positie dienen ze zelf in te staan voor de vraagverheldering en de juiste doorverwijzing. Als instantie van de brede instap dienen ze de risicofactoren en beschermende factoren in kaart te brengen, zodat een interne of externe doorverwijzing naadloos verloopt. Ze dienen een meer aanklappende houding aan te nemen, die vroeger door het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg werd vervuld. De voormalige taak van het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg omtrent de vraagverheldering en doorverwijzing, dient het CAW zich nu toe te eigenen in VOS-situaties.

De clustercoördinator voegt hier wel aan toe dat er tot op heden geen wachtlijsten zijn, alhoewel er een toename is van de werkdruk. Wanneer ze verontrustende signalen opvangen van bijvoorbeeld politie, zal het CAW zelf contact opnemen met de cliënt om eventueel vrijwillige hulpverlening op te starten.

De samenwerking met de sociale dienst van de politie verloopt zeer vlot. Met de politiedienst zelf verloopt de samenwerking wat minder vlot omdat de finaliteit verschillend is. Vooral omtrent het beroepsgeheim doen er zich moeilijkheden voor, hetgeen de samenwerking bemoeilijkt.

3.2.3.3 Bedenkingen omtrent het decreet

Door de toename van het aantal dossiers is er nood aan extra middelen om de effectieve hulp en efficiëntie te blijven garanderen. Tevens is er sprake van een toename van de administratie bij VOS-situaties. Voorbeelden hiervan zijn het aanmeldingsdocument en motivatiedocument.

Vervolgens vertelt hij dat het CAW geen mandaat heeft gekregen om de taak van het Comité Bijzondere Jeugdzorg over te nemen. Hiermee geeft hij aan dat deze opdracht uitgevoerd wordt door het CAW en dat ze hiervoor de verantwoordelijkheid dienen te dragen, terwijl ze anders in opdracht deze taak zouden uitvoeren en geen verantwoordelijkheid hiervoor dienden te dragen. Verder geeft hij aan dat er dringend een afstemming dient te gebeuren met de rechtstreeks toegankelijke hulpverlening.

3.2.3.4 Conclusie efficiëntie

De clustercoördinator kon op de Integrale Jeugdhulp geen cijfer plakken, wat betreft de verschillende werkingen. Hij geeft aan dat er een evolutie zichtbaar is, maar dat er meer middelen nodig zijn om het beoogde doel effectief te verwezenlijken.

Hij voegt hier nog aan toe dat de samenwerking in het algemeen (verschillende hulpverleningsinstanties, politie,...) beter verloopt, hetgeen een voordeel is voor de cliënt. Bij het crisismeldpunt ziet hij ook een vooruitgang, dit omdat er een groot crisisaanbod wordt voorgesteld.

Hij geeft toe dat het systeem heel ingewikkeld is en dat het voor alle partijen binnen het jeugdlandschap aanpassen is.

3.2.4 Interview CLB

3.2.4.1 Algemene visie omtrent het decreet

Er werden twee medewerkers van het CLB regio Limburg geïnterviewd. Beide medewerkers zijn minder enthousiast over de veranderingen omtrent het nieuwe decreet.

Ze geven aan dat er heel wat tegenstrijdigheden zijn tussen het decreet betreffende het CLB en het decreet Integrale Jeugdhulp. Daardoor ondervinden ze heel wat moeilijkheden en dienen ze telkens opnieuw een afweging te maken in het belang van de cliënt en tegen de regels van één van beide decreten. Een voorbeeld van een tegenstrijdigheid is vooral de samenwerking met de politie. In het decreet van het CLB mag er absoluut niet samengewerkt worden met politie. Binnen het decreet Integrale Jeugdhulp is een samenwerking in beperkte mate echter wel mogelijk. Als bijlage 5 (pagina 61) is een voorstel van de brede instap over een samenwerking met de politie terug te vinden. Zo wordt aangetoond dat er op bepaalde vlakken wel een samenwerking mogelijk is.

Ze geven aan dat ze aangaande de veranderingen nauwelijks vormingen hebben gekregen betreffende het nieuwe decreet. Tijdens een cliëntgesprek dient men vaak dingen op te zoeken. Dit resulteert in een opstapeling van het werk en een verhoogde werkdruk.

Ze mogen ook geen informatie uitwisselen aan personeelsleden tewerkgesteld binnen een politiesysteem. Er heerst echter wel een gedeeld beroepsgeheim met andere diensten. Toch proberen ze de informatie zo beperkt mogelijk te houden om de vertrouwensrelatie met de cliënt niet te schaden.

3.2.4.2 Veranderingen binnen de organisatie

Beide medewerkers geven aan dat ze nog nauwelijks kunnen werken aan hun kernopdracht, namelijk het begeleiden van leerlingen met onderwijsgerelateerde moeilijkheden. Hun takenpakket is opgesplitst in hulpvragen en zorgvragen. De zorgvragen zijn vragen die onderwijs gerelateerd zijn en de hulpvragen zijn alle andere vragen dewelke geen betrekking hebben tot het onderwijs.

Wanneer het CLB een aanmelding doet bij het OCJ, volgt er een gesprek met alle partijen en de aanmelder. Ze hebben hier echter een dubbel gevoel bij. Enerzijds vinden ze dit een positief gegeven, aangezien de aanmelder de kans krijgt om advies te geven en de bezorgdheid uit te drukken inzake de VOS-situatie. Anderzijds wijzen de ouders of minderjarigen vaak met de vinger naar de aanmelder en dit kan de vertrouwensrelatie schade toebrengen.

3.2.4.3 Bedenkingen omtrent het decreet

Het CLB dient alle hulpvragen en zorgvragen zelf op te volgen indien er sprake is van vrijwilligheid. Hun takenpakket is toegenomen: vraagverheldering, doorverwijzing en opvolging. Het CLB werd hier volgens hen niet voldoende op voorbereid. Bij de oude werking nam het CLB telefonisch contact op met het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg om een POS te melden. Het Comité voor Bijzondere jeugdzorg volgde dan het dossier verder op.

Het CLB geeft aan dat ze het gevoel heeft dat het OCJ nu meer tijd en mogelijkheden heeft om minderjarigen te begeleiden, aangezien er minder dossiers aangemeld worden. Daarbij vinden ze dat het takenpakket van het CLB te uitgebreid is geworden en dat ze niet over de nodige middelen beschikken om alle problemen op te lossen.

Ze vertelden tevens dat er geen update werd gedaan van de jeugdhulpaanwijzer. Hierdoor weten de CLB-medewerkers niet meer welke instantie behoort tot de rechtstreekse of niet-rechtstreeks-toegankelijke hulpverlening.

Beide medewerkers zijn van mening dat de wachttijden niet zijn verkort. Nochtans is dit één van de doelstellingen van het nieuwe decreet.

3.2.4.4 Conclusie efficiëntie

Ze zijn beiden niet tevreden over de werking van het nieuwe decreet. Ze vinden dat ze te weinig zijn voorbereid op het theoretische luik en de praktijkgerichte werking van het nieuwe decreet. Tevens is de werkdruk zodanig verhoogd dat de kerntaken praktisch niet meer aan bod komen. Hierdoor blijven jongeren met kleinere problemen vaker in de kou staan.

Ze zien geen verbetering en geven aan dat ze steeds meer moeite hebben om prioriteiten te stellen in de verschillende situaties. Ze voegen er wel aan toe dat ze het positief vinden dat de jongeren meer gehoord worden en dat mensen hun weg naar het CLB gemakkelijker vinden. Toch willen ze hierbij duiden dat alle partijen dienen gehoord te worden, maar dat de middelen om dit allemaal te realiseren ontbreken.

Tevens geven ze aan dat het positief zou zijn als de instanties van de brede instap een samenkomst zouden organiseren, zodat iedereen een duidelijk zicht zou krijgen over hoe het takenpakket, beroepsgeheim en dergelijke meer zou moeten verlopen.

Ze hebben geen beoordelingscijfer kunnen plakken op de verschillende decreten. Er wordt wel aangegeven dat noch bij het nieuwe, noch bij het oude decreet enige verbetering of verslechtering is vast te stellen.

3.3 Conclusie

Dit onderzoek is natuurlijk kleinschalig en er werden niet voldoende mensen geïnterviewd om voldoende uitsluitsel te geven over de efficiëntie. Daarom wordt er op basis van deze interviews een antwoord gegeven over de efficiëntie van de brede instap in VOS-situaties.

De mening omtrent de efficiëntie van de brede instap is in het algemeen gelijklopend voor de verschillende instanties. Enkel het CLB geeft aan dat ze in hun werkveld geen vooruitgang merken. De andere geïnterviewden geven wel aan dat er vooruitgang zichtbaar is, maar dat er nog veel werk dient verricht te worden om het jeugdlandschap verder uit te bouwen.

Tevens geven ze aan dat er te weinig middelen aanwezig zijn om het jeugdlandschap volledig uit te bouwen. De theorie hieromtrent is duidelijk, maar de uitvoering in de praktijk dient op verschillende vlakken bijgeschaafd te worden.

Allereerst geven alle partijen aan dat er meer afstemming nodig is met de rechtstreeks toegankelijke hulpverlening, zodat iedereen op de hoogte is van elkaars takenpakket. Frequent samenkomen zodat de samenwerking en doorverwijzing vlotter zou verlopen is een must. Daarnaast lijkt het tevens nuttig om duidelijkheid te creëren omtrent de rechtstreeks en niet-rechtstreeks toegankelijke hulpverlening. Dit kan verwezenlijkt worden door de jeugdhulpaanwijzer te updaten.

Vervolgens dient er verduidelijking te komen omtrent het beroepsgeheim. Het CLB geeft aan dat ze niet samenwerken met de politie en dus ook geen informatie zullen delen, ook al heeft dit nadelen voor de cliënt. Het CAW geeft aan dat ze in de mate van het mogelijke wel samenwerken met politie. Het CAW wisselt daarom alleen noodzakelijke gegevens uit, zodat de wetgeving omtrent het beroepsgeheim gerespecteerd wordt. Het is belangrijk dat hieromtrent duidelijkheid wordt geschept en dat er gestreefd wordt naar een uniforme toepassing van het beroepsgeheim.

Als bijlage 5 (pagina 61) vindt u een voorstel van de brede instap aan de politie, zodat samenwerken mogelijk wordt. In dit voorstel wordt aangegeven waarnaar de politie binnen de brede instap kan verwijzen. Daarnaast wordt er een voorstel omtrent contactname met brede instap weergegeven en ten slotte wordt er een voorstel gedaan omtrent de procedure die politie dient te volgen bij signalen van verontrusting. Deze procedure houdt in: contactname met brede instap, opvolging door politie en richtlijnen inzake communicatie. Dit voorstel werd nog niet officieel overhandigd aan de verschillende politiezones.

Ten slotte geven alle partijen aan dat de crisisjeugdhulp enorm verbeterd is. Toch merkt men in de praktijk dat er opnieuw wachtlijsten zijn. Het is daarom noodzakelijk om deze dienst verder uit te breiden, maar daar zijn tevens middelen voor nodig.

Deel 4: Kritische visie

In dit deel wordt er een kritische visie gegeven over de werking van de stageplaats en over de werking van het decreet Integrale Jeugdhulp. Deze kritische visie wordt gegeven op basis van de ervaringen die werden verworven tijdens het maken van dit eindwerk.

Er wordt vooral toegespitst op de werking omtrent VOS-situaties, het beroepsgeheim, de samenwerking met de verschillende diensten, de doorverwijzing naar de brede instap en tot slot een kritische kijk op de crisisjeugdhulp.

4.1 Werking omtrent verontrustende opvoedingssituaties

De theorie omtrent het nieuwe decreet voorspelt veel goede dingen, maar in de praktijk wordt merkbaar dat niet alles haalbaar is. De effectieve werking verloopt moeilijker dan verwacht.

Binnen de politiezone Tongeren/Herstappe bestaat de jeugd en sociale politiedienst uit een maatschappelijk assistent en een hoofdinspecteur. Beide zetten zich in bij mogelijke VOS-situaties. Aangezien de jeugd en sociale politiedienst niet behoort tot één van de zeven basisfunctionaliteiten, is er geen taakomschrijving van deze dienst terug te vinden. Dit wordt duidelijk in de praktijk. Het is moeilijk om een afbakening te maken van dossiers, die kunnen doorverwezen worden naar de jeugd en sociale politiedienst. Daarnaast zijn er geen richtlijnen omtrent de frequentie van opvolging. Binnen deze politiezone worden elke woensdag huisbezoeken gedaan in verband met mogelijke VOS-situaties. Indien het aantal dossiers te hoog is, werkt men frequenter hieraan. Het is daarom moeilijk om een dienstplanning te maken, aangezien er geen richtlijnen over de werking zijn opgesteld.

Tijdens de uitvoering van de kantschriften op vraag van parket is merkbaar dat er overdag veel cliënten buitenshuis werken. Aangezien deze dienst de uitvoering doet op woensdag, hopen ze meer mensen aan te treffen, omdat de jongeren namiddag vrij zijn van school. Toch is merkbaar dat dit vaak onvoldoende is. Daarom wordt er regelmatig een latere dienst georganiseerd om zoveel mogelijk mensen te bereiken. Dit lijkt tevens noodzakelijk te zijn om binnen een aanzienlijke termijn dossiers te kunnen afwerken.

Aangezien de hoofdinspecteur ook belast is met andere diensten zoals ordediensten, interventie, coördinator,... is het niet altijd gemakkelijk om een dienst jeugd en sociaal te organiseren. De maatschappelijk assistent heeft daarenboven ook nog andere taken te vervullen zoals slachtofferbejegening, deelname aan overlegorganen, crisissituaties, opvolging intra-familiaal geweld,...

Tevens zijn er bedenkingen omtrent de term vrijwilligheid. Er dient steeds een aanbod van hulpverlening te gebeuren. Doch wanneer het gezin of de minderjarige niet openstaat voor hulpverlening, wordt dit gecommuniceerd naar het parket. Deze zullen dan waarschijnlijk overgaan tot een aanmelding bij het ondersteuningscentrum jeugdzorg. Indien het gezin ook hier nalaat om vrijwillig mee te werken, zal de sociale dienst gerechtelijke jeugdhulp gecontacteerd worden om hulpverlening te verplichten. De term vrijwilligheid kan daarom in vraag gesteld worden. Om een VOS-situatie snel terug leefbaar te maken is het van belang om het gezin te motiveren om mee te werken met de hulpverlening.

4.2 Beroepsgeheim – samenwerking – doorverwijzing

Bij dit onderdeel worden de aspecten beroepsgeheim, samenwerking en doorverwijzing besproken, omdat ze elkaar voortdurend beïnvloeden.

Het is belangrijk om een goede afweging te maken tijdens de werking van de sociale dienst van de politie in verband met het beroepsgeheim. Dit komt vooral omdat er dient samengewerkt te worden met een politiedienst en niet alle informatie gedeeld kan worden. Naar andere hulpverleningsinstanties toe zijn er niet zoveel moeilijkheden omdat de instantie meestal zelf contact opneemt met de cliënt of de cliënt neemt contact op met de hulpverleningsinstantie.

Tijdens de uitvoering van de sociale onderzoeken gaan de maatschappelijk assistent en de hoofdinspecteur van de politiezone Tongeren/Herstappe samen op pad. Ze voeren samen het onderzoek uit en alle informatie wordt gedeeld. Toch voeren beide dit onderzoek met een andere finaliteit. De maatschappelijk assistent staat in voor het sociaal verslag en de correcte doorverwijzing en de hoofdinspecteur staat in voor de politionele aspecten binnen dit onderzoek. Er is dus echter geen sprake van beroepsgeheim ten aanzien van politie tijdens de uitvoering hiervan.

Hierdoor gebeurt het dat hulpverleningsinstanties een afstandelijke houding aannemen ten aanzien van de sociale dienst van de politie, doch werkt deze met een andere finaliteit als politie. Daarom dient het gedeeld beroepsgeheim beter gekaderd te worden als er samengewerkt wordt met de sociale dienst van de politie. Hierin mag er niet vergeten worden, dat iedere hulpverleningsinstantie met dezelfde finaliteit werkt. Deze is om de cliënt zo goed mogelijk te helpen en een oplossing te zoeken voor de verontrustende opvoedingssituatie.

De sociale dienst van de politie geeft meestal alle gegevens door van de cliënt, mits toestemming van de cliënt, aan een hulpverleningsinstantie. Wanneer begeleiding dient opgestart te worden, dienen de hulpverleningsinstanties over de nodige informatie te beschikken. Er is dus meer sprake van een eenrichtingsverkeer.

Er gebeurt één hercontactname op vraag van het parket om na te gaan of hulpverlening lopende is. Na deze hercontactname is er geen verdere opvolging. Het is daarom wenselijk dat hulpverleningsinstanties toch een korte feedback geven aan de sociale dienst van de politie over het verloop van de hulpverlening. Dit dient uiteraard te gebeuren binnen de mogelijkheden van een gedeeld beroepsgeheim.

Indien politie en parket een zicht willen behouden op het hulpverleningstraject, dienen ze telkens opnieuw contact op te nemen met de cliënt. Een korte feedback, binnen de mogelijkheden van het beroepsgeheim van de hulpverleningsinstantie, kan er voor zorgen dat eventuele latere politie-interventies in het gezin vlotter verlopen, omdat men weet welke hulpverlening reeds ingeschakeld is en nog lopende is.

Naar eigen inziens verloopt de doorverwijzing zeer vlot. Voor de sociale dienst is de taak omtrent doorverwijzing een eenvoudige opdracht geworden, aangezien er enkel kan doorverwezen worden naar de rechtstreeks toegankelijke hulpverlening. Daarnaast geeft het parket suggesties in verband met de doorverwijzing. In bijlage 3 (pagina 58) vindt u een voorbeeld van een kantschrift, waarin hulpverlening wordt voorgesteld door parket.

Daarnaast dient de samenwerking dringend bijgestuurd te worden. Het is belangrijk dat de verschillende actoren samen rond de tafel gaan zitten om een aantal aspecten te bespreken. Vooral de aspecten rond beroepsgeheim en hun werkwijze lijken noodzakelijk.

De sociale dienst van de politie heeft een globaal zicht omtrent de taken die de hulpverleningsinstanties uitvoeren. Om een doorverwijzing beter te kunnen kaderen voor een cliënt, is het aangeraden om elkaars takkenpakket toe te lichten, zodat er duidelijkheid geschept wordt tussen de verschillende instanties en zodoende de samenwerking te versoepelen.

Het is daarom aangeraden om een overleg te organiseren met de verschillende takken binnen de brede instap. De brede instap zal binnenkort een voorstel doen om met de politie samen te werken, maar hierin is geen sprake van de sociale dienst van de politie, die een andere finaliteit heeft dan de politie. Binnen het verhaal van Integrale Jeugdhulp is de sociale dienst diegene die hulpverlening inschakelt. De politie heeft echter een andere finaliteit. Deze houdt in: het verhoren van minderjarigen en een proces-verbaal opstellen omtrent VOS. De organisatie van een overleg zou hieromtrent duidelijkheid kunnen creëren, zodat de effectiviteit en continuïteit beter gegarandeerd kunnen worden.

Ten slotte is het tevens noodzakelijk voor de jeugd en sociale politiedienst om goede contacten te hebben met de verschillende scholen. Dit zou uiteraard kunnen door jaarlijks een bijeenkomst te organiseren over het verloop van de samenwerking. Dit zal tevens bijdragen tot een efficiëntere uitvoering van de sociale onderzoeken, die dienen gevoerd te worden in VOS-situaties.

4.3 Crisisjeugdhulp

Tijdens de stage en het afnemen van de interviews werd duidelijk dat het crisisaanbod verbeterd is ten opzichte van het vorige decreet. De doelstelling was vooral om de lange wachtlijsten te vermijden en een gepast aanbod te kunnen geven in crisissituaties. Tijdens de stage werd duidelijk dat de wachtlijsten aanwezig blijven.

Tijdens een crisissituatie dienden we contact op te nemen met crisismeldpunt -18. Het meldpunt hielp ons om een gepaste oplossing te zoeken, maar de minderjarige kon niet terecht bij crisisopvang omdat er geen plaats meer beschikbaar was. Dit is helaas een situatie die dient vermeden te worden. De wachtlijsten voor opvang liepen op tot 3 dagen en dit is uiteraard te lang. Door de opstart van het nieuwe jeugdlandschap wordt duidelijk dat wachtlijsten nog steeds niet vermeden kunnen worden.

Het lijkt daarom aangeraden om het crisisaanbod nog verder uit te breiden. Hier dienen dus middelen voorzien te worden, zodat jongeren in een acute situatie altijd opgevangen kunnen worden.

4.4 Besluit

Er werden heel wat kritische elementen aangebracht op verschillende domeinen, maar deze elementen kunnen zeker verwezenlijkt worden. Toch dienen er zeker meer middelen geïnvesteerd te worden om dit jeugdlandschap verder uit te bouwen, zodat alle partijen hierin besproken optimaal kunnen functioneren en samenwerken.

Allereerst kan er intern bij de politiezone Tongeren/Herstappe bekeken worden hoe de werking van de jeugd en sociale dienst kan geoptimaliseerd worden. Ook het beroepsgeheim blijkt een element te zijn wat de samenwerking en doorverwijzing bemoeilijkt. De crisisjeugdhulp zou best verder uitgebreid worden, doch dit vergt organisatorische en financiële middelen die niet onmiddellijk voorhanden zijn.

Dit zijn slechts enkele elementen die naar voren komen, op basis van de informatie die werd verworven tijdens de stage en het afnemen van de interviews.

Algemeen besluit

Onder deze noemer zal er een terugblik weergegeven worden betreffende dit eindwerk.

De sociale dienst van de politiezone Tongeren/Herstappe is een dienst die fungeert als drempelverlagende hulpverleningsinstantie binnen deze politiezone. De dienst dient verontrustende situaties te signaleren en door te verwijzen naar de rechtstreeks toegankelijke hulpverlening.

De hele werking omtrent het decreet Integrale Jeugdhulp werd uitgelegd, zodat er een duidelijk beeld werd gecreëerd over de gehele werking. Daarnaast werden er voorbeelden aangereikt betreffende de werking van dit decreet binnen de sociale dienst van de politie Tongeren/Herstappe.

Vervolgens werd een praktijkonderzoek verricht omtrent de efficiëntie van de brede instap inzake verontrustende opvoedingssituaties. Uit dit kleinschalig onderzoek werd afgeleid dat er een vooruitgang zichtbaar is. Hierbij werd duidelijk dat nog niet iedereen met de werking vertrouwd is en dat verdieping hieromtrent noodzakelijk is.

De efficiëntie omtrent samenwerking en doorverwijzing dient bijgeschaafd te worden en dit kan onder andere door middel van een jaarlijks overleg. Daarnaast dienen er tevens duidelijke richtlijnen gegeven te worden omtrent gegevensuitwisseling van de verschillende diensten en van de cliënt, zodat de samenwerking beter afgestemd kan worden en de doorverwijzing nog efficiënter kan gebeuren. Tot slot kan er geconcludeerd worden dat er meer middelen nodig zijn, zodat het jeugdlandschap in de toekomst nog efficiënter zal werken.

Hopelijk zal er ingezien worden dat de efficiëntie voortdurend dient geëvalueerd te worden, om dit jeugdlandschap verder uit te bouwen en te verfijnen. Op die manier zullen de verontrustende opvoedingssituaties in de toekomst verminderd kunnen worden.

Bronvermelding

Boeken

- Vogels, M. (2010). *Het welzijnsbeleid in Vlaanderen*. Tielt: Lannoo.
- Verschuere, B. & Vancoppenolle, D. (2010). *Welzijn in Vlaanderen*. Brugge: Die Keure.
- Swanborn, P., & Swanborn, P.G. (2010) Basisboek sociaal onderzoek. Boom lemma.
- Gerris, J.R.M. (1997). *Jongeren problematiek: Hulpverlening en gezinsonderzoek*. Van Gorcum. Assen.
- Verbruggen, A., Tuteleers, P., Gryp, D.& Ponteur F. (2012). *Sociaal weer werk: Positionering vanuit beroepsethiek*. Gent: Academia Press.
- Van Steenberghe, T., Reynaert, D., Roose, R. & Easton M. *Sociaal werk en politie: een moeilijke ontmoeting?*. Brussel: Politeia nv.

Internet/websites

- *Decreet betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de Integrale Jeugdhulp*. Geraadpleegd op 15 november 2014, via http://wvg.vlaanderen.be/rechtspositie/05-publicaties/werkmap-decreet_en_menorie.pdf
- *De krachtlijnen van het nieuwe decreet*. Geraadpleegd op 22 oktober 2014, via <http://www.steunpuntjeugdhulp.be/.../Krachtlijnen%20nieuwe%20decreet.pdf>
- *Crisisjeugdhulp*. Geraadpleegd op 14 april 2014, via <http://wvg.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/professionelen/jeugdhulpaanbieders/jeugdhulplandschap/>
- *Crisispunt -18*. Geraadpleegd op 14 april 2015, via <http://www.cawtverschil.be/Jongeren/Crisispunt18/tabid/1975/Default.aspx>
- *Integrale Jeugdhulp*. Geraadpleegd op 22 oktober 2014, via <http://canonsociaalwerk.be>
- *Integrale Jeugdhulp*. Geraadpleegd op 20 oktober 2014, via <http://www.steunpuntjeugdhulp.be>
- *Jeugd en sociale politiedienst*. Geraadpleegd op 20 februari 2015, via <http://www.lokalepolitie.be/5389/home/41-JSPD/85-JSPD.html>
- *Schema decreet Integrale Jeugdhulp*. [online afbeelding]. Gedownload op 23 april 2015, via <http://wvg.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/jeugdhulp/jeugdhulplandschap>

Dienstnota/ omzendbrief

- *Decreet Integrale Jeugdhulp – verontrustende opvoedingssituaties.* (2014). Dienstnota 11/2014. Tongeren: Parket.
- *Actieplan spijbelen gerechtelijk arrondissement Tongeren.* (2010). Interne nota. Tongeren: Parket van de procureur des Konings.
- *Slachtofferbejegening in de geïntegreerde politie.* (z.d.). Omzendbrief. Minister van Binnenlandse Zaken.

Kranten- tijdschriftartikelen

- Vandenreyt, C. (3 april 2015). *Meer strafzaken voor rookverbod.* Het belang van Limburg, p. 17.
- Redactie. (14 april 2015). *Jeugddiensten slaan alarm: “Zware gevallen moeten we op 18 jaar zomaar laten gaan”.* Het laatste nieuws.
- Naert, P., Linssen, H. & Haudenhuyse, R. (oktober 2014). *Integrale Jeugdhulp: gebetonneerde schijnparticipatie.* Alert, (4004), pp. 63-69.

Powerpoint presentaties

- *Integrale Jeugdhulp.* (z.d.) cursus school [powerpoint].)

BASISINFORMATIE EINDWERK

VOORNAAM: Sarah

NAAM: De Vos

KLAS: 3 MAW D

DEPARTEMENT: PXL Social Work

ACADEMIEJAAR: 2014 - 2015

TREFWOORD: Decreet Integrale Jeugdhulp

TITEL: Samenwerken met jeugdhulpverlening en politie omtrent verontrustende opvoedingssituaties

---

SAMENVATTING:

Allereerst wordt er een voorstelling gegeven van de sociale dienst binnen de politiezone Tongeren/Herstappe. Dit betreft een tweedelijnsdienst. Het is dus een drempelverlagende dienst die zich inzet om een probleem om te lossen, via het subsidiariteitsprincipe, binnen een vertrouwde omgeving van de cliënt en op professioneel niveau. De dienst zet zich voornamelijk in voor slachtoffers van misdrijven, maar daarnaast ook specifiek voor minderjarigen. Binnen de Integrale Jeugdhulp is de sociale dienst van de politie een eerstelijns hulpverlening. Dit houdt in dat de sociale dienst een toegankelijk aanspreekpunt is binnen de hulpverlening. De sociale dienst krijgt hieromtrent vooral opdrachten van het parket om na te gaan of er sprake is van een verontrustende opvoedingssituatie. In samenspraak met de cliënt bekijken ze of verdere hulpverlening aangewezen is en desgevallend verwijzen ze door naar instanties binnen de brede instap van het integrale jeugdlandschap. De sociale dienst van de politie werkt nauw samen met deze instanties. Onder de brede instap wordt verstaan: het CLB, Kind en Gezin en CAW.

Vervolgens wordt de justitiële kindbescherming tot het decreet Integrale Jeugdhulp in kaart gebracht. Op 15 mei 1912 werd de Wet op de kindbescherming goedgekeurd naar aanleiding van de hoge jeugdcriminaliteitscijfers. De strafrechtelijke meerderjarigheid werd bepaald op zestien jaar. Er was dan namelijk geen sprake van een misdrijf, maar wel van een als misdrijf omschreven feit (MOF). De wet beperkte ook het ouderlijk gezag en kon ouders uit hun ouderlijke macht zetten. Daaropvolgend werd in 1965 de Wet op de bijzondere jeugdbijstand ingevoerd. In deze wet primeerden de begrippen 'het belang van het kind' en 'kind in gevaar'. Er werd bij het nemen van beslissingen vanuit het belang van

het kind gekeken. Het werd dan ook de taak van de maatschappij om kinderen te beschermen. De strafrechtelijke meerderjarigheid opgetrokken naar achttien jaar.

Het decreet in 1990 bestond eruit om een algemeen preventief beleid te voeren en een individuele hulpverlening te organiseren. De doelstelling van het algemeen preventief beleid was om vroeg genoeg in te grijpen zodat een problematische opvoedingssituaties kon voorkomen worden.

De doelstellingen van het decreet Integrale Jeugdhulp 2014 worden getoetst aan het decreet van 2003 en de stageplaats. De doelstellingen zijn als volgt: vermaatschappelijking van de zorg, tijdig toegang krijgen tot de jeugdhulp, waarborgen met de continuïteit in de jeugdhulp, gepast omgaan met verontrusting, crisisjeugdhulp aanbieden en participatie aan de jeugdhulp.

Daarnaast zijn er veranderingen omtrent de rechten van de ouders en opvoedingsverantwoordelijken. Ze krijgen nu het recht tot toegang van het dossier van de minderjarige en hebben inzage recht omtrent de gegevens van de minderjarige en zichzelf, het recht op periodieke evaluaties van de jeugdhulp, het recht op inspraak in de jeugdhulpverlening en het recht op inspraak bij de indicatiestelling en toewijzing.

Door de invoering van het nieuwe decreet zijn er veranderingen omtrent de sociale onderzoeken. Deze dienen uitgebreider gevoerd te worden. Daarnaast is de samenwerking met de betrokken diensten veranderd. Vervolgens zijn er nog veranderingen omtrent het beroepsgeheim.

Er werd gekozen voor een kwalitatief onderzoek door middel van interviews voor het praktijkgedeelte. Er werden 5 interviews afgenomen van de volgende instanties: 2 medewerkers van het CLB, clustercoördinator van Algemeen Ambulant CAW, maatschappelijk assistent politie Tongeren/Herstappe en de hoofdinspecteur van de jeugd en sociale politiedienst.

De mening omtrent de efficiëntie van de brede instap is over het algemeen gelijklopend voor de verschillende instanties. De geïnterviewden geven aan dat er vooruitgang zichtbaar is, maar dat er nog veel werk dient verricht te worden om het jeugdlandschap verder uit te bouwen.

Allereerst geven alle partijen aan dat er meer afstemming nodig is met de rechtstreeks toegankelijke hulpverlening, zodat iedereen op de hoogte is van elkaars takenpakket. Daarnaast lijkt het tevens nuttig om duidelijkheid te creëren omtrent de rechtstreeks en niet-rechtstreeks toegankelijke hulpverlening. Dit kan verwezenlijkt worden door de jeugdhulpaanwijzer te updaten. Vervolgens dient er verduidelijking te komen omtrent het beroepsgeheim. Er dient gestreefd te worden naar een uniforme toepassing van het beroepsgeheim.

Alle partijen geven aan dat de crisisjeugdhulp enorm verbeterd is. Toch merkt men in de praktijk dat er opnieuw wachtlijsten zijn. Het is daarom noodzakelijk om deze dienst verder uit te breiden, maar daar zijn tevens middelen voor nodig.

Ten slotte wordt er nog een kritische visie gegeven omtrent de werking betreffende de verontrustende opvoedingssituaties, de samenwerking met de brede instap en het aanbod van crisisjeugdhulp.